

ÎNDRUMĂRI BISERICEȘTI LA PRELUNGIREA STĂRII DE ALERTĂ

Întrucât, în contextul prelungirii stării de alertă, începând cu data de 17 iulie 2020, nu există reguli noi în ceea ce privește viața religioasă, Patriarhia Română reamintește îndrumările date în 17 iunie a.c., privind participarea credincioșilor la sfintele slujbe în interiorul și în exteriorul lăcașurilor de cult:

I. Accesul credincioșilor în lăcașurile de cult

1. Sfânta Liturghie și celelalte slujbe liturgice din timpul săptămânii, din duminici și sărbători, se săvârșesc în interiorul bisericii, accesul realizându-se în așa fel încât între credincioși să fie o distanță de 2 m în orice direcție (4 mp pentru fiecare credincios). Dacă numărul credincioșilor este mai mare decât spațiul interior disponibil, ceilalți credincioși vor asculta slujba stând în exteriorul bisericii, slujba fiind transmisă la difuzoare sau clericii vor săvârși slujba în aer liber (în curtea bisericii).

2. Pentru credincioșii care urmăresc slujba în exteriorul bisericii, distanța între ei va fi de 1,5 m în orice direcție.

3. În interiorul bisericii, folosirea măștilor de protecție este obligatorie pentru toți participanții la slujbe, cu excepția slujitorilor bisericești care rostesc rugăciuni, predică sau cântă la strană.

4. Lăcașurile de cult vor fi deschise zilnic credincioșilor pe întreaga perioadă a săptămânii, astfel încât preoții slujitori să poată răspunde tuturor solicitărilor credincioșilor privind Spovedania, Împărtășania individuală și citirea unor rugăciuni pentru diferite trebuințe. Astfel, se va evita aglomerația credincioșilor la slujbele de sâmbătă și duminică.

5. Persoanele care au acces în biserică, pentru rugăciune individuală și Spovedanie, în afara perioadelor în care se desfășoară slujbe în biserică, vor respecta distanța de 2 m, așteptând pe un singur ră Distanța de 2 m între două persoane urmează a fi respectată de la intrarea în biserică până la părăsirea ei.

6. Persoanele având COVID – 19, persoanele care prezintă simptome de infecție, persoanele aflate în carantină, precum și persoanele care au avut contact cu o persoană infectată nu pot intra în biserică și nici nu pot participa la vreo slujbă, acestea fiind rugate stăruitor să rămână acasă, pentru a nu răspândi boala. Însă, pot urmări slujbele acasă prin intermediul televiziunii sau internetului (online). Spovedirea și Împărtășirea acestor persoane se va face la domiciliu sau la spital, cu respectarea tuturor reglementărilor sanitare aplicabile.

7. De asemenea, nu se permite accesul în lăcașul de cult persoanelor care prezintă simptome de infecție respiratorie (tuse, strănut, rinoree).

8. Ordinea, disciplina, igiena și respectarea acestor măsuri vor fi asigurate prin angajați sau voluntari desemnați ai bisericii respective.

9. Spovedania credincioșilor și citirea unor rugăciuni pentru aceștia în biserică se vor programa din timp, spre a evita aglomerările de persoane. Atât preotul duhovnic, cât și credinciosul care se spovedește vor utiliza mască de protecție și vor menține distanța fizică sanitară de 2 m. Se recomandă, date fiind dimensiunile reduse ale majorității bisericilor și caracterul secret al Spovedaniei, ca în biserică să rămână doar preotul și penitentul.

10. Credincioșii ortodocși români care nu pot participa fizic la slujbele Bisericii pot urmări Sfânta Liturghie și celelalte slujbe liturgice oficiate în Catedrala Patriarhală la posturile TRINITAS TV și Radio TRINITAS ale Patriarhiei Române sau prin posturile care preiau transmisia.

II. Folosirea spațiului liturgic

11. La intrarea și ieșirea din biserică să nu fie necesară atingerea/prinderea ușii cu mâna. Acolo unde este posibil, ușa de intrare trebuie să fie diferită de cea de ieșire, pentru a se evita intersectarea credincioșilor.

12. La intervale de patru ore, potrivit dispozițiilor autorităților, lăcașul de cult urmează a fi bine aerisit.

13. La intrarea în biserică, vor fi amplasate soluții de dezinfectare, iar fiecare credincios care intră în biserică își va dezinfecta mâinile.

14. Până la normalizarea situației, nu se vor organiza agape în biserică sau în spațiile anexe ale acesteia, dar se pot distribui pachete cu hrană, ambalate igienic.

15. La pangarul bisericii va sta o singură persoană care va purta mască de protecție și mănuși. Se va evita contactul direct al acestei persoane cu credincioșii din biserică. Ca măsură de siguranță (acolo unde locul destinat pangarului nu este un spațiu închis), se recomandă montarea unui panou protector din plexiglas cu o deschizătură la partea inferioară.

16. Pentru accesul la lumânărar, se va evita aglomerarea de persoane, prin păstrarea distanței fizice de 2 m.

III. Desfășurarea slujbelor, reguli pentru săvârșirea Sfintei Liturghii

17. Obiectele liturgice folosite la slujbe se vor curăți înainte și după terminarea slujbelor, iar stranele și pardoseala vor fi, de asemenea, curățate.

18. Activitatea social-filantropică sau caritabilă a parohiilor și mănăstirilor se va adapta la noile nevoi sociale și medicale, respectiv sprijinirea persoanelor care nu se pot deplasa în vederea aprovizionării cu alimente sau medicamente, dar cu respectarea tuturor măsurilor de igienă și protecție stabilite de autorități.

Măsurile prezente au ca scop să protejeze propria noastră sănătate și sănătatea celor din jurul nostru. Viața și sănătatea sunt daruri de la Dumnezeu, dar noi avem datoria de a le apăra și cultiva cu responsabilitate permanentă.

Cancelaria Sfântului Sinod
17 iulie 2020

NOI HOTĂRÂRI ALE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE – 21 IULIE 2020

În ziua de marți, 21 iulie 2020, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua 11 iulie 2020, Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, în consultare cu Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, a desemnat prin vot secret doi candidați pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților: Preasfințitul Părinte Calinic Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor și Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. În data de 21 iulie a.c., Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preasfințitul Părinte Calinic Botoșăneanul cu 30 de voturi din 46 de voturi valid exprimate.

Alte hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române:

La solicitarea Episcopiei Devei și Hunedoarei a fost aprobată înființarea unui post de arhieru-vicar.

A fost aprobată înscrierea în Calendarul bisericesc pentru anul 2021, în secțiunea „Zile și date importante”, a Duminicii Mironosițelor (a treia Duminică după Paști) ca Duminica Femeilor creștine și Duminica Familiei Creștine în apropierea zilei de 15 mai.

A fost apreciată declararea de către Parlamentul României a zilei de 16 august ca Ziua Națională pentru comemorarea martirilor Brâncoveni și de conștientizare a violențelor împotriva creștinilor.

A fost aprobată înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfintei Xenia din Petersburg (24 ianuarie).

Au fost aprobate mai multe texte liturgice: Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului „Grabnic ascultătoarea”; Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului „Potirul nesecat”; Acatistul Maicii Domnului „Potolește întristările noastre”; Acatistul Maicii Domnului – îndrumătoarea și ocrotitoarea copiilor; Acatistul și Paraclisul Sf. Cuv. Paisie Aghioritul (12 iulie); Acatistul Sfinților Ierarhi Atanasie și Chiril, arhiepiscopii Alexandriei (18 ianuarie), precum și includerea acestor texte în cărțile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române.

A fost aprobat Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Vicariatului Ortodox Ucrainean din Biserica Ortodoxă Română.

Sfântul Sinod a luat act de:

Răspunsurile întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe autocefale adresate Patriarhului României referitoare la modalitatea de împărtășire a credincioșilor în cadrul Sfintei Liturghii în contextul pandemiei cu noul coronavirus. Toate Bisericile Ortodoxe autocefale rămân fidele tradiției liturgice ortodoxe de împărtășire a credincioșilor dintr-un singur Potir sfințit și cu o singură linguriță sfințită;

Contribuția Patriarhiei Române la sprijinirea persoanelor afectate de pandemia cu COVID-19 pe perioada stării de urgență. Ajutorul cuantificabil financiar oferit de Biserica Ortodoxă Română a fost de 20.896.872 lei;

Donarea a 4617 tablete și a altor dispozitive electronice oferite elevilor și cadrelor didactice la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării;

Aprobarea noului Statut pentru organizarea și funcționarea Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei de către Ministerul Președinției, al Relațiilor cu Parlamentul și al Memoriei Democratice din Spania.

În perspectiva alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din toamna anului 2020, Sfântul Sinod a reiterat faptul că Biserica Ortodoxă Română rămâne neutră din punct de vedere politic, dar îi îndeamnă pe toți cetățenii ortodocși să-și manifeste dreptul la vot având în vedere criteriile care vizează realizarea binelui comunitar și promovarea valorilor creștine în societate.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit tuturor ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române care au sprijinit pe plan local dialogul cu autoritățile și au respectat îndrumările Cancelariei Sfântului Sinod în contextul pandemiei cu noul coronavirus (SARS-COV-2). Sfântul Sinod cere respectarea regulilor sanitare pe toată perioada pandemiei.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

CUVÂNT DUHOVNICESC PENTRU POSTUL ADORMIRII MAICII DOMNULUI

† IOAN
Arhiepiscop și Mitropolit

Vineri, 31 iulie, începe postul Adormirii Maicii Domnului, cunoscut și cu denumirea de postul Sfintei Marii sau postul Sântămăriei.

Instituit în secolul al V-lea, postul Adormirii Maicii Domnului a fost generalizat și uniformizat în secolul al XII-lea, când s-a hotărât să fie ținut în perioada 1-15 august.

Rânduit de sfânta noastră Biserică întru cinstirea Maicii Domnului, care a postit

înainte de cinstirea-i adormire, acest post ne pregătește duhovnicește pentru întâmpinarea celor două mari sărbători din luna august: Schimbarea la Față a Domnului (6 august) și Adormirea Maicii Domnului (15 august).

Potrivit tradiției deja statornicite, îndemnăm părințește pe preoții, monahii și credincioșii eparhiei noastre să călătorim pe calea postului Adormirii Maicii Domnului cu pace sufletească și cu bucurie duhovnicească, întărindu-ne în credință și evlavie, străduindu-ne să înmulțim faptele bune, să sporim rugăciunea către Hristos Domnul și către Sfânta Sa Maică, primenindu-ne, totodată, sufletul prin Tainele sfinte ale Spovedaniei și Euharistiei.

În această binecuvântată perioadă de post, Vă îndemnăm, Preacucernici Părinți, Preacuvioși slujitori ai cinului monahal și iubiți credincioși, după cuvântul unui părinte al Bisericii, „să ne abținem de la orice păcat, pentru ca, așa cum postim cu pântecele, să postim și cu limba, să nu clevetim, să nu mințim, să nu vorbim în deșert, să nu denigrăm pe alții, să nu ne mâniem și, într-un cuvânt, să nu facem păcate cu limba noastră”.

De asemenea, Vă chemăm pe toți și pe toate „să facem cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii [...] că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”, așa după cum ne învață sfântul apostol Pavel (*1 Timotei 2, 1 și 3*).

Ascultând de sfatul Apostolului Neamurilor, în duhul dragostei frățești, mă adresez tuturor slujitorilor bisericești din eparhia noastră ca, pe lângă programul liturgic îndătinat, să oficiem, în seara fiecărei zile, la ora 19, Acatistele sau Paraclisele Maicii Domnului și, postind sufletește și trupește, să împlinim împreună, cuvântul sfântului proroc Isaia, care zice: „Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine” (*Isaia 58, 7*).

Să nu uităm, preaiubiții mei fii duhovnicești, de frații și surorile noastre aflați pe patul de suferință, în spitale și acasă, precum și de personalul medical care îi îngrijește cu dragoste, cu dăruire și cu jertfă de sine, pomenindu-i și pe ei în rugăciunile noastre către bunul Dumnezeu și către Sfânta Maică a Domnului.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu noi, cu toți.

MEDITAȚII ÎN VREMEA BISERICILOR GOALE (I)

† DANIL Arhiereul

Predică în vremea bisericilor goale: Preacucernice Ziduri, Preacuvioși Pereți, Preacuvioase Strane și Scaune, din bisericile noastre ortodoxe,

De sute de ani, de zeci de ani, sau de ani și ani, cu toții ați auzit și ați ascultat, de fiecare dată, cuvântul dumnezeieștilor Evanghelii, citite la Sfânta și dumnezeiasca Liturghie; Ecteniile cântate, Rugăciunile rostite, cântările liturgice înălțate și predicile predicate. În voi sunt înscrise toate acestea; voi v-ați cutremurat la cântarea „Sfinte Dumnezeule”; voi v-ați plecat capetele la imnul „Herovic”; voi v-ați înfricoșat la cântarea „Pe Tine Te laudăm”; voi v-ați bucurat la împărtășirea slujitorilor și a credincioșilor; voi ați lăcrimat după Otpust, rămânând singuri în biserică, după plecarea credincioșilor, numai cu Dumnezeu Cel pururea prezent și atotprezent, cu Maica Domnului și cu toți sfinții. În voi a fost dorul cel mai aprins de la o Liturghie la alta; în voi a fost dragostea cea mai înflăcărată, de la o Evanghelie la alta; în voi a fost cutremurarea cea mai sfântă de la o Prefacere la alta. Adeseori i-ați primit pe credincioșii veniți, mai mult reci, de Paști și de Crăciun; mai mult căldicei, în Duminici și sărbători; mai mult absenți la Praznice și zile sfinte. Glasul clopotelor v-a mângâiat; împietrirea credincioșilor v-a întristat; nepocăința oamenilor v-a mâhnit. De aceea, de câteva săptămâni, împietriții și neatenții oameni de până ieri, nu vă mai pot trece pragul; ușile bisericilor fiind încuiate, precum înaintea fecioarelor celor neînțelepte, din Pilda celor zece fecioare. Ploile Potopului au început, iar ușa corabiei lui Noe se încuie pe dinafară; apele morții încep să crească; dealurile vor fi acoperite; munții vor fi înecați; doar vârful Araratului eshatologic așteaptă corabia lui Noe și a Bisericii lui Hristos. Curcubeul legământului se va arăta în nori; mireasma jertfei lui Noe se va înălța spre cer; un Parastas tainic se va sluji neîncetat, pentru sufletele tuturor celor încununați cu moartea prin Coronavirus și înecați în apele acestor vremuri.

De aceea, vă predic vouă, ziduri sfinte, pereți cucernici, strane cuvioase ale lui David și scaune tăcute și smerite ale vameșului. Plâng Sfinții pe pereții zugrăviți ortodox; se tânguiesc Potirele în Sfintele Altare, jelesc Praporii din naos; lăcrimează Icoanele de pe iconostas, pentru lumânările care nu se mai aprind; dar Crucea atotbiruitoare a lui Hristos se înalță mai presus decât toți și decât toate valurile tulburi ale apelor vremurilor pe care le trăim.

Preacucernice Ziduri, Preacuvioși Pereți: lertați-ne pe noi cei ce am fost și încă suntem doar „pereți văruți”, în Biserica lui Hristos.

*

Ciumă și rouă în Dacia: Înspre primăvara anului 2020 de după Întâia Venire a lui Hristos și cu „o vreme și vremi și jumătate de vreme” mai înainte de „plinirea vremii” celei de A Doua Veniri a lui Hristos, se împlini, ca niciodată până atunci, cuvântul Evangheliei de la Matei capitolul 24, versetele 7 și 8, despre „începutul durerilor” prin „foamete și ciumă și cutremure pe alocuri”.

Ciuma se întinse ca focul în miriști, arzând și iarba uscată de pe pajiști, iar apoi se ridică înspre pădurile de pe dealuri și munți. Doar stâncile din vârful munților și lacurile glaciare dintre culmi nu fuseseră atinse de șerpini veninoși purtați de flăcările ciumei. Acolo răzbiră să ajungă preoții lui Dumnezeu, sub călăuzirea lui Deceneu, împreună cu turma de credincioși dreptmăritori creștini, ca să se îplinească cuvântul din „Pomelnice pe coajă de copac”.

De la Schitul din Munții Retezat, Deceneu, ca mare preot dac al lui Dumnezeu, căută să le deschidă ochii preoților și credincioșilor, făcându-i să le cadă solzii de pe ochi, precum lui Saul din Tars în Damasc, ca să poată vedea și contempla „Semnul Fiului Omului” de pe cer, ca deschizător și înaintemergător al fulgerului Parusiei Domnului. Așa cum evreii în pustie, fiind mușcați de șerpini veninoși își îndreptau privirea cu credință înspre Șarpele de aramă, ridicat de către Moise pe stâlp, tot așa creștinii ortodocși din Dacia, privind cu credință înspre „Semnul Fiului Omului” de pe cer, se vindecau de mușcăturile șerpilor veninoși, numiți și „coronavirus” ai ciumei, celei îngăduite și trimise de Dumnezeu pentru păcatele oamenilor, în lume și în Dacia ancestrală, astăzi. Deși înlăuntrul bisericilor și mănăstirilor lui Hristos

din Dacia, Liturghia Darurilor mai înainte sfințite și a Sfântului Vasile cel Mare, ca și a Sfântului Ioan Gurădeaur din ziua de Bunavestire, nu se mai puteau săvârși, începând cu a treia săptămână din Postul Mare, în jurul și împrejurul acestor sfinte locașuri, începu a se lucra mai cu osârdie, Liturghia închinării în Duh și Adevăr, prin credință, nădejde și dragoste, prin smerenie și tăcere și mai ales prin Rugăciunea minții și a inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”!

Urcând înspre Schitul din Retezat, Deceneu cugeta întru sine: „Astăzi este nevoie mai mult decât oricând, din nou, de rugăciunea înlăcrimată și îngenunchiată a Preacuviosului Părintelui nostru Arsenie, din altarul bisericii de la Drăgănescu, din seara unei zile de august 1968!” Deceneu descoperi sub Sfânta masă din biserica Schitului, potirul cel de aur, plin cu lacrimile rugăciunilor Părintelui nostru Arsenie Boca, pe care ridicându-l în mâini și binecuvântând poporul lui Dumnezeu în semnul Sfintei Cruci, stropi cu busuiocul muiat în agheasma lacrimilor, întreg pământul ancestral al Daciei, în cele patru laturi, la răsărit și apus, la miazăzi și la miazănoapte, înspre Sfânta Mănăstire a Prislopului. Apoi culese din pomul nevăzut la vieții, un mănunchi de frunze, care, după cuvântul lui Dumnezeu din Apocalipsă 22, 2, „slujesc la vindecarea neamurilor” – pentru tămăduirea sufletească și trupească și a neamului nostru daco-roman. Atunci și îndată, în cădelnițele de aur din sufletele tuturor credincioșilor daco-romani, se înalță înspre tronul și altarul lui Dumnezeu din cer, precum pe vremea ciumei de la sfârșitul domniei lui David, din Ierusalim, jertfa bineprimită și tămâia binemiroitoare a rugăciunii lăuntrice și a închinării în Duh și Adevăr, integrată în Liturghia cosmică.

După „trei zile” de ciumă în popor, care durară fiecare mai mult sau mai puțin de 24 de ore într-o zi, milostivindu-Se, Dumnezeu porunci îngerului arătat în văzduhul Daciei, să nu-și mai țină sabia îndreptată înspre Dacia, ci s-o bage în teacă, ca semn al iertării poporului vinovat, dar care s-a smerit și s-a pocăit precum ninivitenii, în duh ortodox. O ploaie de har binecuvântată stinse focul aprins în miriștea Daciei și un nor de rouă cerească, pogorât precum în cuptorul Babilonului, stinse puterea focului șerpilor veninoși ai virusului. Poporul Daciei răsuflă ușurat; învață lecția și hotărî să nu se mai joace cu Legile și Cuvântul lui Dumnezeu și să nu-l mai calce în picioare poruncile, date lumii prin Moise și prin Evanghelia lui Hristos, și tâlcuite în Dacia, ca nimeni altul, de către „Arhanghelul” de la Prislop. Izvoare de lacrimi de bucurie se revărsară din lacul Bucura al sufletului Daciei, pe fețele oamenilor. Poporul Daciei redeveni un popor ales, iar neamurile și țările din jur luară pildă și învățătură de la acesta, în numele lui Hristos, înaintea tronului Judecării Căruia „se vor aduna toate neamurile”, ca să fie despărțiți unii de alți, pentru totdeauna „precum desparte păstorul oile de capre”.

LOCUL MEU ESTE ÎN CĂUȘUL DE AZUR AL PALMEI LUI DUMNEZEU*

Preot dr. IONEL POPESCU
Vicar eparhial

„În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule” (Psalmul 41, 1).

Pe poetul, prozatorul, eseistul și criticul literar Eugen Dorcescu nu l-am întâlnit de foarte multe ori, pe cărările acestei vieți dăruite de Dumnezeu, însă mărturisesc acum, cu sinceritate, că toate întâlnirile noastre, „Aceste negrăite bucurii/Întreaga viață mă vor însoți”¹. Port în suflet, spre pildă, bucuria pe care am trăit-o în data de 2 februarie 1996 la Caransebeș, când, în calitate de director al Seminarului teologic, am găzduit o amplă prezentare de carte organizată de editura Amarcord, la care au participat scriitorii timișoreni Cornel Ungureanu, G. I. Tohăneanu, Mircea Munteanu, Mircea Mihăieș și, de bună seamă, Eugen Dorcescu.

După stabilirea la Timișoara (1 iulie 2001), am avut posibilitatea de a afla mai multe despre „poetul social și religios, Eugen Dorcescu [...], cu surâsul său enigmatic pe buze, afabil ca întotdeauna, ducându-și înainte, cu sfială și neclintită reculegere, povara propriei conștiințe, ca și pe cea a propriei poezii, până la lumina sfântă a împlinirii sale spirituale, de la marginile nopții”².

Mai întâi l-am cunoscut pe Eugen Dorcescu prin intermediul lucrărilor sale de referință, „uneori direct inspirate de texte biblice, alteori de lirica subiectivă în toată rotunjimea ei”, care includ „dimensiunea religioasă a omului alături de anxietățile sau bucuriile lirice inevitabil prezente în orice poezie a lumii”³, apoi am avut negrăita bucurie de a-l întâlni față către față și de a descoperi că „poetul cu o smerenie fără egal”⁴ nu este un simplu „homo viator”, un simplu trecător prin lume, ci este o prezență luminoasă în viața culturală, socială, publicistică și bisericească a urbei de pe Bega.

Ceea ce m-a frapat și m-a încântat, de la bun început, la Eugen Dorcescu este atitudinea sa creștin-mărturisitoare, fundamentată pe credința în Dumnezeu, frământările lăuntrice și lupta sa cu sine însuși, pentru a se ridica deasupra teluricului.

Intellectual creștin practicant, în strânsă legătură cu Biserica, Eugen Dorcescu mi s-a revelat ca un trăitor al adevărului credinței, aflat, mereu, în stare de epectază, în căutarea și înțelegerea profundă a sensului vieții, așa după cum, în chip minunat, scria Dostoievski: „Taina existenței umane nu constă în a trăi, ci a ști pentru ce trăiești. Fără o rațiune precisă a rostului pe lume, în vecii vecilor omul n-ar accepta să trăiască”.

Ancorat mereu în agora inefabilă a ideilor spirituale, Eugen Dorcescu se dovedește a fi un artisan al înălțimilor duhovnicești, pentru care adevărata cunoaștere vine din iubire, iar iubirea este cel mai profund „act de cunoaștere” a lui Dumnezeu.

* Diac. Marius Mircia, *Un poet contemporan în căutarea sacralului* (interviu), Ziarul „Lumina”, București, 11 iunie 2011.

¹ Eugen Dorcescu, *Epilog* (Psalmul 22/23), în Nirvana, Ed. Mirton, Timișoara, 2014, p. 49.

² Ion Arieșanu, *Poezia lui Eugen Dorcescu*, în vol. *Eugen Dorcescu, Moartea tatălui*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2005, p. 15-16.

³ Virgil Nemoianu, *Eugen Dorcescu la maturitate*, în vol. *Eugen Dorcescu, În piața centrală*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2007, p. 5.

⁴ Arieșanu, p. 5.

Constatările acestea se desprind din întâlnirile avute cu Eugen Dorcescu la parohia noastră, Timișoara Iosefin, unde Domnia sa a conferențiat despre stihuirea Psalmilor (pe care consilierul cultural de altădată al Arhiepiscopiei Timișoarei a refuzat să-i tipărească, motivând că nu sunt bani, iar „eu, stihuitorul, nu sunt teolog”⁵), a participat la dezvelirea și binecuvântarea unor busturi realizate de sensibilul, talentatul și modestul său prieten, sculptorul, scriitorul și dramaturgul Aurel Gheorghe Ardeleanu, despre a cărui operă a grăit atât de convingător, cu verva și forța oratorică bine cunoscute și recunoscute.

Ziditoare întâlniri am mai avut, apoi, la filiala locală a Uniunii Scriitorilor, cu prilejul lansării unor cărți, inclusiv ale subsemnatului, în cadrul unor emisiuni televizate, la care am avut onoarea de a fi împreună cu dânsul și cu stimata-i soție și, mai cu seamă, la Centrul eparhial, pentru a retipări *Pastoralele* și *Predicile* mitropolitului martir Vasile Lazarescu, admirabilă inițiativă a doamnei conf. univ. dr. Mirela-Ioana Borchin-Dorcescu, îmbrățișată din tot sufletul de soțul său Eugen Dorcescu.

Prezentarea *Pastoralelor* și a *Predicilor* mitropolitului Vasile Lazarescu, vrednic de cinstire și de pomenire, a avut loc, în prezența Înaltpreasfințitului Ioan, la catedrala mitropolitană din Timișoara, pe care fostul ierarh bănățean a ctitorit-o și sub altarul căreia își odihnește trupul, până la obșteasca înviere. Momentul lansării a fost emoționant și impresionant, atât pentru urmașii ierarhului bănățean, între care s-a aflat și Mirela-Ioana Borchin-Dorcescu, strănepoata sa, cât și pentru credincioșii prezenți în număr mare, nu mai puțin pentru Eugen Dorcescu și pentru subsemnatul, împreună ostenitori la inspiratul proiect de punere în valoare a lucrărilor rămase de la acest ierarh cărturar al Banatului.

Comemorarea mitropolitului Vasile Lazarescu la 50 de ani de la plecarea sa la ceruri, ținută în satul său natal Cornești (fost Jadani), a fost un alt moment de suflet, înfrumusețat de participarea Părintelui Mitropolit Ioan, a clericilor din administrația eparhială, a părinților protopopi și a preoților din parohiile vecine, a credincioșilor din parohie, a nepoților și strănepoților din localitatea natală a mitropolitului, cărora s-a alăturat și familia Borchin-Dorcescu.

De la acest moment comemorativ, mi-au rămas în suflet cuvintele poetului Eugen Dorcescu, străbătute de fiorul emoției, pe care le consemnez pentru posteritate: „Mitropolitul Vasile Lazarescu a fost oștean vrednic și o căpetenie înțeleaptă în trupele de elită ale Împăratului slavei, Iisus Hristos. A luptat lupta cea bună, a săvârșit călătoria – cum spunea apostolul Pavel și s-a jertfit pentru valorile naționale și cele creștine. Și a biruit. Drumul său este un drum al Crucii”.

O altă temă a întâlnirilor și a dialogurilor noastre a fost dedicată dorinței scriitorului Dorcescu de a-și dona manuscrisele bibliotecii Arhiepiscopiei Timișoarei. De altfel, preocuparea lui Eugen Dorcescu „de a face ordine în manuscrise și, eventual, de a le preda unei biblioteci” este mai veche⁶ și apare de mai multe ori în jurnalul său.

După expunerea acestei onorante dorințe, ne-am pus de acord și prețioasele sale manuscrise (*Psalmii în versuri*, *Ecclesiastul în versuri*, *Pildele în versuri*, *Poezii publicate* (manuscrise olografe), *Cronică – versuri*, *Cărți de poezie* (manuscrise), *Moartea tatălui, în Piața Centrală, Drumul spre Tenerife, Basme și povestiri feerice*, *Piticul arămiu*, *Elegiile de la Bad Hofgastein*, *Traducere Pierre Loti*, *Doamna Crizantema*) îmbogățesc și împodobesc colecțiile și fondurile bibliotecii noastre eparhiale.

Întrebat asupra motivului care l-a determinat să doneze o parte din lucrările și manuscrisele sale bibliotecii Centrului eparhial din Timișoara, Eugen Dorcescu a răspuns: „Opera mea – atâta cât este și cum este – are o justificare, o semnificație, o factură spirituală. Așadar, mi s-a părut cu totul în firea și în logica intimă a lucrurilor ca mărturia olografă a muncii (a slujirii mele) scriitoricești, întinsă pe mai multe decenii și însumând un număr de cărți, să fie așezată, de la un anumit moment, sub veghea, sub purtarea de grijă a Bisericii – a Mitropoliei Banatului, căreia îi sunt recunoscător că mi-a acceptat donația. Am îndrăznit întotdeauna să cred că locul meu, al familiei mele, al cărților mele este sub streășina Bisericii, în căușul de azur al palmei lui Dumnezeu. Această modestă donație nu este altceva decât o discretă mărturie de credință”⁷, conchide scriitorul.

În altă ordine de idei, distinsul versificator al cărților biblice sapiențiale, Eugen Dorcescu mi-a făcut bucuria de a-mi oferi, nu de mult, Îngerul adâncului. File de jurnal, „cartea vieții mele” (dedicație), pe care nu am citit-o cu „ochi de scriitor”⁸, ci cu ochi de teolog și de slujitor al Bisericii. Mărturisesc, așadar, dela bun început, că Îngerul adâncului este pentru mine, ca preot, o revelație. Sunt profund impresionat de faptul că, în această jurnal voluminos, autorul își mărturisește, sincer și cu bucurie, credința care

⁵ Eugen Dorcescu, Îngerul adâncului – Pagini de jurnal (1991-1998), Ed. Mirton, Timișoara, 2020, p. 39.

⁶ *Ibidem*, p. 252.

⁷ Mircea, op. cit.

⁸ Mirela-Ioana Dorcescu, *Opera totală*, în vol. Îngerul adâncului, p. 10.

i-a luminat cărările vieții și l-a ajutat să biruie nu puținele încercări prin care a trecut. De altfel, Eugen Dorcescu nu-și poate imagina viața fără credință, fără spiritualitate și fără morală creștină. Trăitor într-o lume tot mai seculară și tot mai văduvită de valori morale, creștine și culturale, „poetul anahoret, avid de libertate, liniște și singurătate” citește „impasibil Biblia” și își transformă casa într-o „chilie [...], în care au loc epifanii”⁹.

Îndurerat de spectacolul dezarmant și chiar trist pe care-l oferă societatea post-decembristă și de decăderea morală tot mai vizibilă, poetul, scriitorul, omul de cultură, credinciosul Eugen Dorcescu se refugiază din tumultul lumii în liniștitoarea descifrare a tainelor scripturistice, asupra cărora meditează îndelung, pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu prin credință și la asemănarea cu El, adică la dobândirea mântuirii.

„Fără Dumnezeu, omul se smintește” afirmă intelectualul creștin Eugen Dorcescu și, asemeni unui teolog, precizează: „Credința e forma cea mai de sus, cea mai evoluată a științei, a cunoașterii”¹⁰.

Biblia este pentru el „Cartea Cărților”, cartea de suflet, Cartea care îl hrănește spiritual, atunci când, în „chilia” sa, în „cămara” sufletului său, petrece clipe de isihie, în rugăciune și meditație duhovnicească. Pacea lăuntrică, isihia îl preocupă, de altfel foarte mult, de aceea își dorește ca ea „să fie emblema bătrâneții” sale¹¹. Confesiunile sale, pe alocuri tulburătoare, sunt o oglindă a frământărilor sale lăuntrice, a momentelor în care se caută pe sine, caută sensul vieții și descoperă, precum Goethe, că „două suflete locuiesc în pieptul meu”. Pesimismul care pare să-l copleșească, uneori, neliniștile cotidiene, tensiunea interioară sunt depășite „citind Cartea și ascultând seraficele cântări bizantine”¹² de la catedrala mitropolitană.

Legătura spirituală a scriitorului creștin Eugen Dorcescu cu impresionantul lăcaș mitropolitan al Banatului este impresionantă. În catedrală se regăsește pe sine, se întoarce către omul lăuntric, zidit după chipul lui Dumnezeu, se primenește și se întărește prin lucrarea Liturghiei și prin primirea Sfințelor Taine, după cum însuși mărturisește: „Toamnă frumoasă. Un dram de iubire mi se instalează parcă în suflet. Am fost la Catedrală azi, de dimineață. M-am spovedit și m-am împărtășit... Acum mă simt mai pur. Ciudat a fost că, apropiindu-mă de Catedrală, am înaintat greu, foarte greu. Ca și când ceva, cineva ar fi dorit să mă întorc din drum, să renunț. M-am dus totuși, am împlinit ce-mi pusesem în gând. Și ce eliberare apoi!”¹³

Intelectual creștin, dedicat cu trup și suflet unei intense, migăloase și admirabile munci de versificare a câtorva cărți biblice, Eugen Dorcescu consideră că „în prezent, poate una din cele mai mari nenorociri ale noastre rămâne aceea că elita, intelectualitatea, e atee. Mai mult intelectualii sunt mândri de ateismul lor considerând virtute această infirmitate gnoseologică”¹⁴, așa, după cum și-a definit și cunoscutul filozof Friedrich W. Nietzsche necredința sa.

Eugen Dorcescu nu se ascunde și nu se rușinează să-și mărturisească, hotărât, fără dubii, credința sa, calitatea sa de membru al Bisericii: „Eu sunt creștin. Eu sunt poet creștin. Eu sunt poet mistic”¹⁵. Când simte că îi dă târcoale sentimentul inutilității și al irosirii, „credința e singurul reazem [...]. Credința este coroana de aur a inteligenței”¹⁶.

Credincios practicant, Eugen Dorcescu regretă „întârzierea cu care m-am inițiat în Scripturi. Am dorit de copil să citesc Biblia, dar n-am început lectura ei sistematică decât după terminarea facultății”¹⁷.

Biblia și Catedrala sunt cei doi stâlpi pe care se sprijină în momentele grele ale vieții, sunt cei doi luceferi spirituali care-i luminează sufletul și-l transpun pe celălalt tărâm al existenței. „Am plecat spre catedrală – mărturisește scriitorul Dorcescu – și am rămas, ca de obicei, să luăm anafură. Am mestecat-o încet, în fața altarului. Duminica trecută am trăit o puternică emoție (transă?, extaz?), în timp ce gustam anafura. Am avut simțământul adânc, total, nespus de concret, al împărtășirii, al părtășiei, al tainei, al participării mele la mister, al răpirii și, poate, al salvării mele. Câteva clipe. Câteva secunde, când, aparținând lumii, nu-i mai aparții. Iar apoi, revenind, nu mai ești același. Fiindcă acele câteva clipe schimbă în tine totul.

9 Mirela-Ioana Dorcescu, *op. cit.*, p. 11-12.

10 Îngerul adâncului ..., p. 105 și 141.

11 *Ibidem*, p. 409.

12 *Ibidem*, p. 273.

13 *Ibidem*, p. 404.

14 *Ibidem*, p. 416.

15 *Ibidem*, p. 487.

16 *Ibidem*, p. 481.

17 *Ibidem*, p. 461.

În tine și în afara ta¹⁸.

Inefabila revelație trăită de Eugen Dorcescu în Catedrala mitropolitană din Timișoara îmi readuce în memorie impresionantele trăiri avute de sfântul apostol Pavel, mărturisite, cu smerenie, credincioșilor din Corint: „Cunosc un om în Hristos, care acum paisprezece ani – fie în trup, nu știu, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe – a fost răpit unul ca acesta până la al treilea cer [...]. Că a fost răpit în rai și a auzit cuvintele de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască ...” (II Corinteni 12, 2-4).

Poetul Eugen Dorcescu, pentru care poezia este ca o rugăciune, a trăit momente cutremurătoare. A simțit că Dumnezeu lucrează în El, că, punându-și în lucrare harul primit, „nu mai trăiește el, ci Hristos trăiește în el” (Galteni 2, 20). Trăitor profund al adevărului credinței, cunoscător al perceptelor evanghelice, scriitorul Dorcescu constată că „sunt multe probele pe care un creștin (și un poet creștin) trebuie să le treacă. Și nu ușoare, pentru o ființă lăncedă cum e omul: credința într-un Dumnezeu nevăzut, recunoașterea, în fața Lui, în fața Treimii, a greșelilor omenești, iubirea aproapelui, indiferent ce face și cum arată, viețuirea permanentă (cvasipermanentă în Duh). Studiul Scripturii. Părtășia cu Biserica. Acordul între credința sa, arta sa și viața sa¹⁹. Un adevărat program duhovnicesc, potrivit nu doar pentru un credincios mirean, ci și pentru un slujitor al Bisericii.

Prin părtășia și împărtășirea în Biserică, Eugen Dorcescu a statornicit, de-a lungul anilor, relații spirituale, culturale și afective cu mulți slujitori bisericești: ierarhi (Nicolae Corneanu, Bartolomeu Anania, Emilian Birdaș, Teoctist Arăpașu), profesori de Teologie (Nicolae Neaga, Ioan Bude, Eugen Jurca), preoți (Ilie Maier, Vasile Sechereș, Ioan Popoți, Theodor Damian din New York), cu clerici foști deținuți politic (Ioan Negruțiu, Teodor V. Damșa, Gheorghe Calciu Dumitreasa).

Ales membru în Adunarea Eparhială, Eugen a creat o punte solidă de legătură între Biserică și Cultură, între slujitorii Bisericii și oamenii de cultură, împreună conectați la opera spirituală de desăvârșire a ființei umane prin viața spirituală și prin cultură, potrivit principiului: „sufletul culturii este cultura sufletului”²⁰.

Lectura cărții Îngerul adâncului. Pagini de jurnal (1998-1991) conturează personalitatea cu totul deosebită a autorului, cu gândurile, zbuciumările, nemulțumirile, căutările, legăturile cu elita intelectuală a Timișoarei, reflecțiile sale memorabile, creațiile minunate pe care le dăruiește contemporanilor și posterității, împreună cu atașamentul și dragostea sa față de Sfânta Scriptură și de spiritualitatea creștină, fiind, totodată și o sursă bogată de informație despre perioada post-decembristă de la Timișoara, cu toate neajunsurile și frământările ei.

Impresionante sunt, apoi, destăinuirile sale personale despre comuniunea inter-familială, dragostea și grija aparte față de soție și de părinții de lângă Hobița nemuritorului Brâncuși, bucuriile trăite cu familia în concediile efectuate la Predeal și la Clopotiva, în Țara Hațegului.

Uneori critic și chiar necruțător cu viciile, scăpările, incompetențele, intrigile anumitor colaboratori, Eugen Dorcescu și-a păstrat verticalitatea morală și spiritul academic, a refuzat funcțiile oferite și a preferat să-și trăiască viața modest, în singurătate adeseori, în lumea ideilor înalte și a cărților, în demnitate, în rugăciune și isihie, așa cum însuși mărturisește: „Stau la masă, cu noul volum alături, cu *Ecclesiastul* în dreapta, cu *Biblia* în față. Ca de obicei. *Pildele* (dactilograma) sunt în stânga, plasate simetric față de *Ecclesiast*. Lângă *Biblie* e crucea de lemn, cumpărată acum vreo doi ani la Catedrală, și o vază, de care se sprijină o filă subțire de hârtie cu citatul 3, 23-24 din Coloseni”²¹.

Pentru final, aș fi dorit să găsesc, în adâncul sufletului, un șirag de mărgăritare care să surprindă frumusețea, profunzimea și măreția Îngerului adâncului, structurat pe capitole cu denumiri biblice mai mult decât sugestive. Întrucât nu am reușit să însălez un cuvânt pe măsură, Vă rog să-mi permiteți MAESTRE – dacă vă pot numi așa – să închei cu un citat minunat în care grăiți, ca nimeni altul, despre sătenii străvechiului sat, Clopotiva, în care am copilărit, din rândul cărora fac parte și neamurile mele: „... mă gândesc că pe noi, pe toți, ne salvează, poate, de mânia divină, acele femei simple din Clopotiva, pe care le-am văzut, de Rusalii, la Cincizecime, îndreptându-se curate, smerite, înnobilate de credință, mergând grăbite, cu trandafiri în mână, spre biserică”²².

18 *Ibidem*, p. 463-464.

19 *Ibidem*, p. 488.

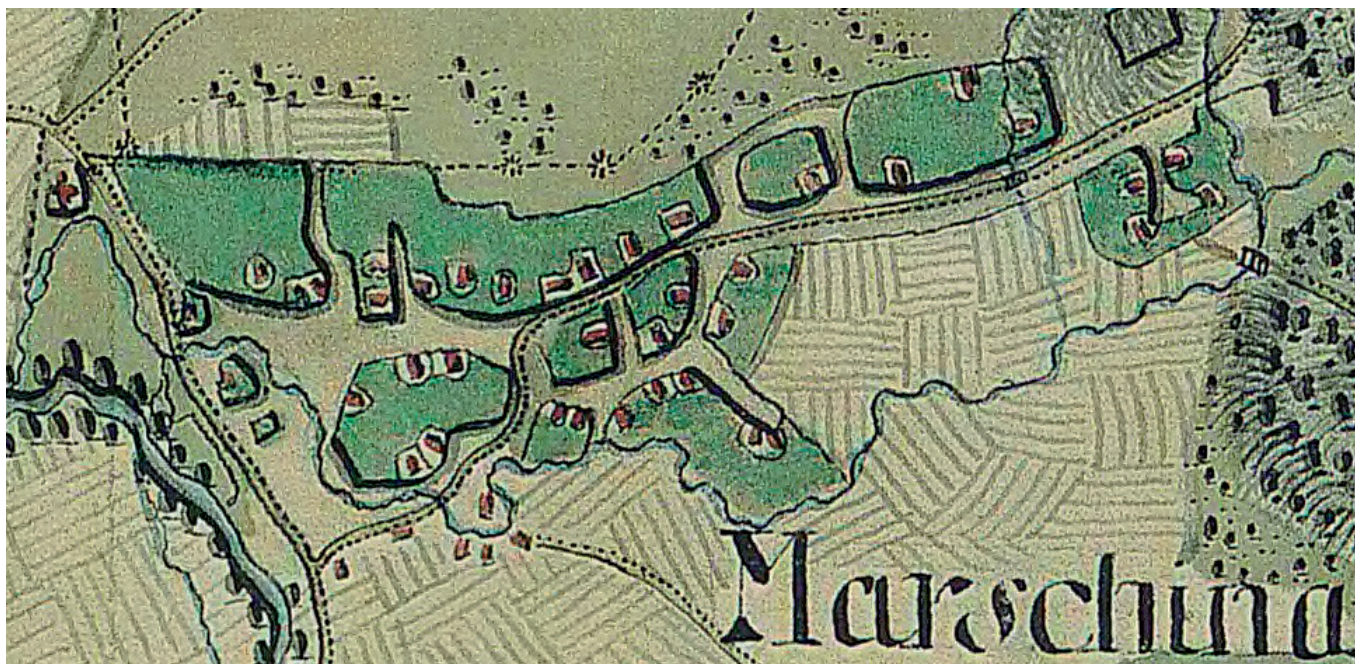
20 *Die Seele der Kultur ist die Kultur der Seele*, cf. A. Rademacher, art. in „Lexikon für Theologie und Kirche”, t. VI, Freiburg im Breisgau, 1934, col. 292.

21 *Ibidem*, p. 492. „Orice ați face, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni, bine știind că de la Domnul veți primi răsplata moștenirii, căci Domnului Hristos slujiți” (Coloseni).

22 *Ibidem*, p. 302.

MARGINA – BISERICĂ, ȘCOALĂ ȘI COMUNITATE. REPERE ISTORICE

Prof. dr. DUMITRU TOMONI

Localitatea, al cărei nume provine din așezarea ei la marginea Banatului, în vecinătatea județului Hunedoara, este situată în extremitatea estică a județului Timiș, la 7 km spre răsărit de Făget, pe valea Begheiului. Cele mai vechi urme de locuire sunt din epoca bronzului, mai precis din a doua jumătate a mileniului II î. Hrs¹. Prima informație documentară despre zonă datează din anul 1288, când banii Severinului, Mihai și Velici donează posesiunea Icuș surorilor mai mari, Ecaterina și Agnes². La 22 septembrie 1365, cu ocazia unei alte donații făcute de regele Ungariei Ladislau I (1342-1382) este amintită pentru prima dată localitatea Margina, parte componentă a districtului Icuș³. De-a lungul anilor localitatea a fost consemnată în diferite forme: 1365 Margina, 1366 Marsina, 1405 Morsyna, 1439 oppidum Marsina, 1448 Mursina, 1596 castellum Marsina, 1605 castellum Marchina, 1617 castellum et oppidum Marczina, 1620 oppidum Marczina, 1828 Marzsina, 1851 Marsina.⁴

În anul 1439 este amintită cetatea Margina care împreună cu întregul district Icuș vor trece în proprietatea lui Iancu de Hunedoara și evident în componența domeniului Hunedoare⁵. După moartea lui Iancu de Hunedoara, domeniul a intrat în posesia fiului său Matia Corvin, iar din 1490 în posesia fiului său nelegitim, Ioan Corvin. Timp de aproape două secole cetatea Margina cunoaște o perioadă de mari frământări fiind în stăpânirea principilor transilvăneni, turcilor sau habsburgilor, fiind distrusă în anul 1699 în urma tratatului de la Karlowitz.

În anul 1554 Margina avea 130 de case, în 1569, 84 de case, în 1579, 65 de case⁶ și în 1776, 58 de

¹ Ioan Bejinariu, *Contribuții la cunoașterea patrimoniului arheologic al Banatului de nord-est. Cercetările arheologice preventive de la Margina (județul Timiș) în anul 2014*, în „Restituiri bănățene”, VII, 2019, Timișoara, Editura Eurostampa, 2019, p. 29-46

² E. Hurmuzaki, N. Densușianu, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I/2, București, 1890, p. 140

³ Ioan Lotreanu, *Monografia Banatului*, vol. I., Timișoara, 1935, p. 270

⁴ Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. 1, București, Editura Academiei, 1968, p. 378; Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat: sec. XI-XX. Atestări documentare și cartografice*, Timișoara, Editura Artpress și Banatul, 2013, p. 244

⁵ Petru Ursulescu, *Banatul de nord-est în secolele X-XVI*, Timișoara, Editura Orizonturi Universitare, 2005, p. 134

⁶ Egel Pál, *A Temesvari es Moldovai szandzsak torokkori telepulesei (1554-1579)*, Szeged, 1996, p. 177-180

case⁷. În anul 1880 avea 113 case și 511 locuitori, din care 511 ortodocși⁸; în 1900 avea 125 de case și 557 locuitori, din care 503 ortodocși⁹; în 1910 avea 155 de case și 685 locuitori, din care 571 ortodocși¹⁰; în 1930 avea 914 locuitori, din care 629 ortodocși¹¹; în 1992 avea 1031 locuitori, din care 967 români¹²; în 2002 avea 964 locuitori, din care 658 ortodocși¹³; în 2011 avea 953 locuitori, din care 745 ortodocși¹⁴.

Din punct de vedere administrativ, în secolele XV-XVII făcea parte din districtul Margina, la sfârșitul secolului al XVII-lea din districtul Făgetului¹⁵, după instaurarea stăpânirii habsburgice în Banat aparținea districtului Lugoj și cercului administrativ Făget¹⁶, în 1779 făcea parte din comitatul Caraș, plasa Căpâlnaș¹⁷, iar după 1881 din comitatul Caraș-Severin, plasa Făget. De la 1919 face parte din județul Caraș-Severin, plasa Făget, notariatul cercual Coșava¹⁸. Prin Legea pentru unificarea administrativă din 14 iulie 1925, pusă în aplicare în anul următor, Margina făcea parte din județul Severin, plasa Margina (1926-1929), apoi plasa Făget (1929-1939), din 1939 devine reședința plășii Margina, iar din 1950 devine reședința comunei cu același nume¹⁹.

Fiind așezată la granița dintre Banat și Ardeal, Margina a fost și locul unor importante evenimente politice: răscoala de la 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan, Revoluția română de la 1848-1849, Marea Unire din 1918²⁰, Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial etc.

Un rol important în viața comunității l-a avut Distileria chimică de lemn, înființată în anul 1912, cea mai importantă investiție din istoria localității, acum abandonată.

BISERICA ORTODOXĂ

Potrivit tradiției, în apropiere de cetatea Margina, se afla în hotarul actual al localității Sintești, o veche mănăstire, căreia credincioșii îi spuneau „Sânta” (Sfânta), care a fost și biserică pentru localitățile Margina, Sintești și Zorani, având hramul Sfânta Paraschiva. Din cauza inundațiilor râului Bega, această biserică s-a mutat „în central hotarelor Sânteni, Margina și Zorani”²¹, la ieșirea din satul Margina, pe drumul comunal Margina-Sintești, la locul numit „gomilă”²².

Cea de-a doua biserică a fost construită în 22 martie 1737, conform inscripției săpată în prestolul de gresie al altarului, în locul numit „Ocolitura lui Ilișoni”. Odată cu sistematizarea așezării, intervenită la sfârșitul secolului al XVIII-lea, a fost adusă pe vatra actuală, în mijlocul cimitirului de la extremitatea nordică a satului. După 1938, când se termină noua biserică de zid, vechiul lăcaș devine capelă de cimitir, servind și ca biserică

7 I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Editura Mitropolia Banatului, 1980, p. 377

8 *Recensământul din 1880. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1997, p. 342

9 *Recensământul din 1900. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 590-591

10 *Recensământul din 1910. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 572-573

11 *Recensământul din 1930. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 594-595

12 Varga E. Arpád, *Statistică recensăminte după limba maternă și naționalitate*, jud. Timiș, p. 50 (<http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erdstat/tmetn.pdf>)

13 Napoleon Ceaușescu, Mărioara Ceaușescu, *Monografia comunei Margina*, vol. I, Ediția a II-a, Lugoj, Editura Nagard, 2013, p. 45

14 *Ibidem*, p. 46

15 Pavel Binder, *Lista localităților din Banat de la sfârșitul secolului al XVII-lea*, în „Studii de istorie a Banatului”, vol. II, Timișoara, 1970, p. 66

16 J. J. Ehrler, *Banatul de la origini până acum (1774)*. Prefața, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 141

17 Maria Vertan, *Organizarea administrativ-teritorială a Banatului istoric în perioada 1716-1860*, în „Analele Banatului”, s. n., arheologie – istorie, XXI, Timișoara, 2013, p. 366

18 C. Martinovici și N. Istrati, *Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite*, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1921, p. 18

19 Dumitru Tomoni, Ion Căliman, *Monografia Făgetului, Timișoara*, Editura Eurostampa, 2017, p. 153

20 Dumitru Tomoni, *Pașaport pentru istorie. Credenționalele bănățene de la Alba Iulia*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2019, p. 97-101, 177

21 Partenie Gruescu, *Sintești, teritoriul, locul și cercul satului*, în „Revista Institutului Social Banat-Crișana”, an. XIII, septembrie-decembrie 1944, p. 295.

22 Napoleon Ceaușescu, *Monografia comunei Margina*, vol. IV, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, 2004, p. 69

parohială pentru satul Zorani.²³

Biserica de lemn cu hramul „Cuvioasa Paraschiva” este construită în plan dreptunghiular cu absida poligonală nedecroșată. Tălpoaiele masive, cu secțiunea de 0,45x0,30 m, sunt așezate peste un fundament și un soclu scund din piatră de carieră. Pereții sunt ciopliți din bârne masive de stejar, și după reparația din 1924, sunt acoperiți la exterior cu lipitură de pământ.

Fotografiile și studiile făcute de Ioachim Miloia ne dau informații atât despre existența unei clopotnițe susținută pe patru stâlpi masivi de zidărie, situată în partea sudică a monumentului, cât și despre pictura din tindă și altar, acoperită cu var la

începutul dictaturii comuniste.²⁴

În urma cercetărilor făcute, Rodica Vărtaciu demonstrează că biserica de la Margina a fost pictată în deceniul trei al veacului al XIX-lea sau cel mai târziu la începutul deceniului următor de către Lazăr și Gheorghe Gherdanovici, tatăl și fiul.²⁵

Iconostasul are ușile împărătești din lemn de tei, sculptate în manieră barocă, în care sunt pictați Sf. Pavel în stânga și Sf. Petru cu cheile raiului în dreapta. Cele patru icoane împărătești înfățișează de la stânga la dreapta, pe Sf. Nicolae, Maica Domnului cu pruncul, Iisus Împărat și Sf. Ioan Botezătorul. Pe spatele icoanei Sf. Ioan Botezătorul s-a semnat Gheorghe Gherdanovici „moaler neunit din Vârșeț”, iar pe cea a Mariei s-a semnat Lazăr Gherdanovici.²⁶

În biserică s-a păstrat un clopot valoros, cu inscripție din 1720, „plătit de popa Mihai”, socotit ca cel mai vechi clopot păstrat la bisericile de lemn din Banat și o cruce de lemn prinsă în peretele sudic din a cărei inscripție aflăm că un preot Ioan a pășit în lumea celor drepiți la 26 aprilie 1714.

O reparație capitală s-a făcut în 1899 când s-a refăcut acoperișul, s-a podit și s-au confecționat scaunele, o alta în anul 1934 cu ocazia sărbătoririi a 200 de ani de existență, când s-a curățit pictura de fumul provenit de la lumânări. După declararea sa ca monument istoric s-au mai executat lucrări de reparații în anii 1976 și 1995. O restaurare radicală s-a desfășurat în anii 2012-2014.²⁷

²³Nicolae Săcară, *Bisericile de lemn ale Banatului*, Timișoara, Editura Excelsior, 2001, p. 84.

²⁴<http://www.blogprinvisor.ro/2012/12/16/biserica-de-lemn-din-margina-1737-timis/>.

²⁵Rodica Vărtaciu, *Centre de pictură românească din Banat în secolul al XIX-lea*, Timișoara, 1997, p. 33-35.

²⁶Ioachim Miloia, *La marginea Banatului*, în „Lucașul”, an. IV, seria a II-a, nr.1-2, 1937, p. 6.

²⁷Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia protopopiatului ortodox român al Făgetului. 300 de ani de existență atestată*, Timișoara, Editura Învierea, 2016, p. 480

Construcția bisericii actuale cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” a fost începută în anul 1935 și finalizată în 1938, când a fost și sfințită de către Vasile Lazarescu, episcopul Caransebeșului. Realizată după proiectul arhitectului Rudolf Rinnerer, supervizat și de Ioachim Miloia, directorul Muzeului Banatului și Victor Vlad, profesor la Institutul Politehnic Timișoara, biserica din Margina (cu dimensiunile 24,5 x 14,6 m și înălțimea la turlă de 25 m) a fost una dintre cele mai frumoase biserici bănățene din perioada interbelică. În formă de cruce, cu turlă pe naos, zidurile masive de piatră sunt așezate pe fundații adânci de trei metri din piatră și beton armat. Cele trei turluri sunt acoperite cu tablă și străjuite de cruci mari din metal. Cele trei clopote au fost turnate din bronz și argint de firma „Fiul lui Antoniu – Anton Navotny” din Timișoara și armonizate de compozitorul Sabin Drăgoi. Mobilierul, catapeteasma aurită și candelabrul au fost realizate de către sculptorul timișorean Ștefan Gajo, în stil brâncovenesc²⁸.

Atât pictura cât și zugrăvirea interioară au fost realizate de către Ștefan Sklenarcech și fiul său, tot Ștefan. Întreaga pictură este în ulei, predominând culoarea bordo. Pe bolta altarului, într-un tablou mare regăsim pe „Maica Domnului cu Pruncul”, în centrul calotei „Ochiul lui Dumnezeu”, iar în interior „Sfânta Treime”. Podeaua este lucrată din mozaic cu forme geometrice regulate.

Gardul ce înconjoară biserica și porțile, sunt din fier forjat, și are fudația de piatră, fugluită cu ciment. Valoarea totală a cheltuielilor s-a ridicat la suma de 2,7 milioane lei.

La cinci decenii de la prima sfințire, biserica a fost resfințită la 30 octombrie 1988 de către mitropolitul Nicolae Corneanu, cu ocazia binecuvântării lucrărilor de reparații capitale în exterior.

Casa parohială a fost achiziționată de parohie în 1973, până atunci nefiind necesară datorită faptului că preoții erau localnici sau căsătoriți în localitate. După 1999, casa a fost renovată și modernizată.

Parohia Margina a deținut valoroase cărți bisericești de patrimoniu: Palia de la Orăștie (1582), Pravila mică, Govora (1640), Carte românească de învățătură (1643), Evanghelie învățătoare, Govora (1642), Apostol, București, 1683, Molitvelnic, Alba Iulia, (1689), Octoih, Râmnic, (1750), Triod, Râmnic, 1761, Octoih, Râmnic, 1763, Psaltire, Râmnic, 1764, Penticostar, Râmnic, 1767, Apostol, București, 1774 etc²⁹.

De-a lungul timpului, mărginenții s-au bucurat de vizitele ierarhilor bănățeni, ce au slujit la cele două biserici: episcopul Miron Cristea (1911), episcopul Vasile Lazarescu (1934, 1938), mitropolitul Nicolae Corneanu (1988, 1995) și mitropolitul Ioan (2015).

Cor. În anul 1895 s-a înființat un cor bărbătesc care, în anul 1900 devine mixt sub conducerea învățătorului Simeon Ionașiu. Desființat în anul 1924, corul și-a reluat activitatea în anul 1935 sub conducerea lui Gheorghe Ghiorghiu de la Fabrica Margina. Până în anul 1965 corul a mai fost dirijat de învățătorii Ion Dordea (1941-1945), Cornel Birăescu (1947-1949) și Valeriu Schelegia (1954-1965)³⁰.

Monumente. În fața primăriei vechi s-a ridicat în perioada interbelică o troiță de lemn în memoria eroilor căzuți în Marele Război. În anul 2004, primăria Margina a ridicat, în centrul localității, monumentul „Crucea Recunoștinței”, în memoria eroilor căzuți în

²⁸ Napoleon Ceaulescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 82-100

²⁹ Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia...*, p. 261-269; Ion B. Mureșianu, *Cartea veche bisericească din Banat*, Timișoara, Editura Mitropolia Banatului, 1985, p. 207-209

³⁰ Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia...*, p. 243

cele două războaie mondiale.

Succesiunea preoților. Potrivit informației dată de Napoleon Ceaușescu, neconfirmată de alte surse, la începutul secolului al XVI-lea, documentele istorice îl citează pe popa Ștefan, frate cu Gașpăr Marsinay, care încearcă să-l înduplece pe margraful George de Brandenburg să vândă cetatea din Margina și toate posesiunile ce le moștenise de la soția sa Beatrice de Frangepan lui Ion Zapolya. Acest popa **Ștefan** ar fi fost preot la biserica din cetate³¹.

Popa **Ion**, sfințit după 1700 și îngropat la 1714 este amintit de Partenie Gruescu³².

La 1737, data primei atestări documentare a bisericii monument istoric, este scris pe pristolul de gresie din altar numele preotului Gioca sau Munteanul, interpretat de Ioachim Miloia drept **Jurca Munteanul**.

Teodor Martinovici (1770-1797) a consemnat în 1777 pe un *Triod* de Râmnic informații despre prețul cărților bisericești.

George Popovici (1797-1810), se presupune a fi fiul lui Ieremia Popovici, preot în Sitești la 1777³³.

Ion Dragomir (1810-1826). Numele lui se găsește scris pe o carte bisericească transmisă urașilor.

Vasile Matei (1826-1868). Numele lui se găsește scris pe un *Triod* din 1761. În anul 1862 îl găsim preot la Sintești.

Ioan Matei, fiul lui Vasile Matei, a absolvit Institutului teologic din Arad în anul școlar 1844/1845. A fost învățător, capelan (1866-1868) și preot (1868-1897). A completat cu responsabilitate atât registrul de protocoale, cât și pe cel de venituri și cheltuieli până în anul 1896.

Serafin Băian, capelan (1895-1899) și preot (1899-1944) în Margina, s-a născut la 14 noiembrie 1872, în Margina. Și-a făcut studiile la Margina, Făget și la Institutul Pedagogic și Teologic din Caransebeș. S-a implicat în mișcarea națională din zona Făgetului, iar în anul 1917 a

fost închis la Seghedin, alături de ginerele său Ion Clopoșel. Fiind unul dintre cei mai valoroși slujitori ai bisericii din Margina, a avut și merite deosebite în zidirea localului școlii confesionale (1912) și a bisericii actuale. Pentru meritele sale, în 3 iunie 1933, prin Decret regal, regele Carol al II-lea i-a conferit Ordinul „Coroana României în gradul de Cavaler”. A decedat în anul 1953 și a fost îngropat în cimitirul parohial³⁴.

Dimitrie Nicoară, preot în Fărășești (1937-1939), Bătești (1939-1942), pe frontal antisovietic (1942-1944) și Margina (1944-1971). A slujit și la biserica din Groși. S-a născut în Sintești la 25 mai 1924. Școala primară la Sintești, Liceul „Coriolan Brediceanu” Lugoj și Institutul Teologic Caransebeș. A decedat în septembrie 1971, în preajma hramului bisericii, și a fost înmormântat în Timișoara.

Vasile Vuici (1972-1974). S-a născut în Voiteni, jud. Timiș, în 18 ianuarie 1945. Școala primară o face în localitatea natală, apoi continuă studiile la Seminarul Teologic din Caransebeș și la Institutul Teologic din Sibiu (1971). La 20 februarie 1972 se căsătorește cu educatoarea Ligia Jurma din Margina, iar la 26 martie a fost sfințit preot pentru parohia Margina și filiile Zorani și Groși. Din cauza comportamentului reprobabil, în anul 1974 a fost mutat disciplinar la parohia Curtea.

Petre Petrescu (1974-1983). S-a născut în comuna Fârdea la 27 iunie 1944. A urmat studii la Fârdea, școala profesională și liceul din Nădrag și Institutul Teologic din Sibiu. În timpul păstoririi sale s-a amenajat casa parohială și s-au efectuat lucrări de reparații la biserica monument istoric.

Mihai Meleși (1983-1999). S-a născut la 11 noiembrie 1950 în satul Cireșu, comuna Criciova, jud. Timiș. Studii la Cireșu, Criciova, Seminarul Teologic din Caransebeș (1965-1970), Institutul Teologic din Sibiu (1970-1973) și Institutul Teologic din București (1973-1974). La 6 decembrie 1974 a fost hirotonit

31 Napoleon Ceaușescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 106.

32 Partenie Gruescu, *Sintești, teritoriul, locul și cercul satului*, în „Revista Institutului Social Banat-Crișana”, an. XIII, septembrie-decembrie 1944, p. 295

33 Napoleon Ceaușescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 107

34 Mărioara Ceaușescu, *Amintiri...care dor*, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, p. 65-66

preot pentru parohia Jdioara. Timp de 16 ani a fost duhovnicul credincioșilor din Margina, Zorani și Groși, coordonând împrejmuirea cimitirului din Margina și ample lucrări la biserica monument istoric și la biserica actuală, apreciate și de mitropolitul Nicolae cu ocazia celor două resfințiri de biserici.

Ion Vasile Chirali (1999-2012). S-a născut la 24 iunie 1965. În anul 1994 a absolvit Institutul Teologic din Sibiu. A funcționat ca preot la Zolt (1996-1999) și din 1 august 1999 la Margina. În timpul păstoririi sale s-a renovat casa parohială, troița de la intersecția drumului comunal cu DN 68A și s-au făcut reparații la cele două biserici³⁵.

Victor Sava (din 2012). S-a născut la 19 martie 1981 în Breazova, în familia preotului Victor Sava. A urmat studii teologice la Timișoara (2003) și a funcționat ca preot la Coșevița (2005-2012) și din 1 decembrie 2012 la Margina.

ȘCOALA CONFESIONALĂ

ȘCOALA MARGINA - 1912

Și la Margina, până la instituționalizarea învățământului, copiii învățau scrisul, cititul și cântarea bisericească în chilia preotului sau în tinda bisericii. Între 1740-1743 este amintit Dascălul Damachin, care probabil era și cântăreț bisericesc³⁶. O însemnare pe o carte veche bisericească consemnează numele învățătorului Ion Chirilă, care ținea cursuri cu copiii țăranilor mai înstăriți în casa sa³⁷.

La 24 mai 1774, împărăteasa Maria Tereza sancționa Regulile directive pentru îmbunătățirea învățământului din școlile elementare sau triviale sârbești și românești reunite, prima lege menită să organizeze și să îmbunătățească învățământul elementar (trivial)³⁸. În același an, directorul școlar Teodor Iancovici de Misievo a înaintat Deputăției Ilirice de la Viena o listă cu localitățile din Banatul civil (provincial) pentru care s-au cerut rechizite școlare. Printre școlile primare

menționate se află și școala din Sintești unde învățau și copii din Margina, Temerești, Zorani, Nemeșești și Coștei³⁹. În 1777, apare semnătura învățătorului Ieremia Popovici pe un *Penticostar*, Râmnic, 1761. Se presupune că pe timpul lui s-a construit prima clădire a școlii, cu o sală de clasă și o cameră pentru învățător, în vecinătatea bisericii monument istoric. În anul 1792 școala a fost frecventată de 31 de băieți și 11 fete⁴⁰, în 1796 de 15 elevi și în 1802 de 13 elevi⁴¹.

Pentru că vechea clădire școlară s-a degradat, în 13 octombrie 1867 s-a finalizat construcția unui nou local școlar din lemn, în vecinătatea vechiului local, ce avea o sală de clasă (6x6 m) și o locuință pentru învățător formată din două camere. Sfințirea școlii a făcut-o protopopul Atanasie Ioanovici în prezența

³⁵Napoleon Ceaușescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 122

³⁶Petre Radu, Dimitrie Onciulescu, *Contribuții la istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, Editura Litera, 1977, p. 278

³⁷Napoleon Ceaușescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 17

³⁸Victor Țircovnicu, *Istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 128-129

³⁹I.D. Suci, R. Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1980, p. 340

⁴⁰Victor Țircovnicu, *Istoria*, p. 149

⁴¹*Ibidem*, p. 159

învățătorilor din localitățile învecinate și a unui public numeros, manifestarea încheindu-se cu jocuri populare. Între anii 1933-1935 a fost acoperită cu țiglă, iar în anul 1978 a fost transformată în internat pentru băieți⁴².

În anul 1912, învățătorul Simeon Ionașiu a luat inițiativa construirii unui nou local școlar (12x6 m), inițiativă finalizată la 15 septembrie 1912. În anul 1950 clădirea a fost împărțită, printr-un perete, în două săli de clasă, iar în anul 1976 i s-au adăugat două încăperi și a fost transformată în dormitoare pentru fete.

Sucesiunea învățătorilor

Ioan Popovici (1791-1812). În 1785 predă la Zorani, satul natal și în 1792 avea 22 de ani.

Petru Părău (Pereu) (1817-1836), învățător calificat. Apare consemnat la 27 februarie 1822 pe un *Triod* de Râmnic din 1731 și la 7 februarie 1923 pe un *Penticostar*, Râmnic, 1767⁴³. În 1818 este prenumerant la *Pedagogia* lui Villom, ⁴⁴, iar în 1832 este prenumerant la *Anticile românilor*, vol. I, de Damaschin Bojincă⁴⁵.

Chiril Curiaș (1841-1845).

Ioan Licăreț (1845-1848).

Vasile Matei (1848-1851). Fiind și preot, iar postul fiind vacant, a suplinat ca învățător.

Moise Iosifoviciu (1851-1857). A fost amintit de învățătorul Clemente Dragomir într-un „siemantism despre învieșitorii și preoții care au funcționat la Margina”⁴⁶.

Clemente Dragomir (1857-1878). Născut la Sintești, a absolvit în anul 1854 Preparandia din Arad, iar în 1857 ocupă prin concurs postul de învățător în Margina. Bine pregătit profesional, pedagog și orator, cu un scris frumos în grafie latină. A avut un rol important în construirea unui nou local de școală. În 1878 se transferă într-un sat de pe valea Mureșului, lăsând în locul său ca învățător pe fiul său Iuliu⁴⁷.

Iuliu Dragomir (1878-1889). Născut în Margina, în 1879 a absolvit Preparandia din Arad. Deși a fost un dascăl capabil, activitatea administrativă și la clasă a fost de multe ori criticată de organele de control, așa cum rezultă din circularele și protocoalele păstrate. Nu întâmplător, în 1889 a fost suspendat din post și trimis preot la Homoșdia, punând școala confesională în situația de a fi transformată în școală de stat. Doar intervenția energetică a preotului-învățător Vasile Matei a salvat școala confesională din Margina⁴⁸.

Ioan Fărăș (1889-1890). Născut la Sintești, a absolvit teologia la Caransebeș, iar în anul 1881 Preparandia din Arad. A fost preot în Homoșdia și Coșevița.

Simeon Ionașiu (1890-1928). S-a născut în Sintești la 15 decembrie 1871. Rămas orfan de mamă la numai 9 ani, cu sprijinul unor rude, reușește să termine Școala Normală din Caransebeș, ajungând învățător la 18 ani. În 1890 câștigă concursul pentru postul de învățător la Margina, unde se va stabili, căsătorindu-se cu sora preotului Serafin Băian. Prin activitatea desfășurată la catedră timp de aproape 40 de ani, ca învățător, și din 1905 ca revizor școlar, prin implicarea directă în construirea unei noi școli (1912) și în înființarea celui de-al doilea post de învățător în Margina, învățătorul Simeon Ionașiu și-a câștigat un loc distinct, bine individualizat în galeria dascălilor meritoși ce au slujit învățământul din această localitate. Ca o recunoaștere a meritelor sale și a rolului jucat în emanciparea culturală a semenilor săi, Reuniunea învățătorilor greco-ortodocși din protopopiatul Făgetului l-a desemnat în adunarea din 14/27 noiembrie 1918 ca delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia⁴⁹.

Și la Margina, ani de-a rândul, atât în altar cât și la catedră au slujit generații de preoți și dascăli formați în cultul luminării poporului și promovării spiritualității românești. De aceea, chiar și o succintă prezentare reprezintă un binemeritat gest de prețuire și recunoștință.

42 Napoleon Ceaușescu, *Monografia...*, vol. IV, p. 26-28

43 Ion B. Mureșianu, *Carte...*, p. 209

44 Ioan Cipu, *Prenumeranții din Banat la cărțile de patrimoniu românești cu caracter laic, tipărite la Buda*, în „Supliment istoric al revistei *Suflet nou*”, an. XI, nr. 23, 2015, p. 9

45 *Ibidem*, *Prenumeranții din Banat la cărți cu caracter laic (1831-1841). Partea a II-a*, în „Supliment istoric al revistei *Suflet nou*”, an. XII, nr. 24, 2016 p. 8

46 Napoleon Ceaușescu, *Monografia comunei Margina, vol. III. 225 de ani de învățământ românesc*, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, 2004, p. 32

47 *Ibidem*

48 *Ibidem*, p. 33

49 Ioan Munteanu, Dumitru Tomoni, Vasile M. Zaberca, *Banatul și Marea Unire. Bănățeni la Alba Iulia*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2018.

PASTORAȚIA PĂRINȚILOR ȘI A COPIILOR ÎN VIZIUNEA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Student **GEORGE-ANTONIU NICOARĂ**
Teologie Pastorală - Anul II

Introducere

În urmă cu aproape 17 veacuri, Dumnezeu a oferit omenirii un imens și neprețuit dar, în persoana Sfântului Ioan Gură de Aur, care de-a lungul vieții sale, a dus o luptă martirică pentru credința creștină și pentru ca aceasta să rămână până astăzi nealterată în fața problemelor spirituale, morale și sociale apărute de-a lungul timpului.

Jertfa Domnului nostru Iisus Hristos i-a fost mereu exemplu și, la rândul său, s-a jertfit și el, în smerenie deplină, pentru a oferi un exemplu, ca cei ce au urechi de auzit, să înțeleagă că viețuirea creștină este în primul rând o jertfă¹. Cu siguranță, Sfântul Ioan și-a împlinit misiunea încredințată de Mântuitorul Hristos prin Taina Hirotoniei, aceea de a călăuzi pașii turmei încredințate lui spre păstorire prin poarta cea strâmtă, aflând astfel pășunea Împărăției lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Hrisostomul este unul dintre cei mai mari sfinții din câți au răsărit și au înflorit în ogorul Bisericii. Viața, scrierile și activitatea lui au dat dovadă de cea mai înaltă calitate spirituală de care e capabil un om și un preot deosebit².

Sfântul Ioan Gură de Aur s-a dovedit a fi exemplul desăvârșit de

¹ A. Pascu, *Păstorul alungat. Viața Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ed. Meteor Publishing, București, 2016, p.6

² Ciprian Băra, *Prezentare de carte: Personalitatea și actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur*, articol publicat în *Ziarul Lumina* la data de 30 Aprilie 2008

arhiereu, despre care ne vorbește Apostolul Pavel, afirmând că „orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu” (*Evrei 5,1*). În arhipăstoria sa, Sfântul Ioan și-a îndreptat grija părintească spre copii și tineri, ca nimeni altul dintre Părinții Bisericii, înțelegând faptul că viitorul Bisericii depinde de aceștia, și de modul în care ei sunt crescuți și educați în duhul lui Hristos, căci așa cum spune din nou Sfântul Apostol Pavel : „Ce va semăna omul, aceea va și secera” (*Galateni 6,7*).

Ținând seama de faptul că Biserica Ortodoxă Română a ales ca temă a anului omagial, pastorația părinților și copiilor, am ales să ne oprim asupra operei Sfântului Ioan Gură de Aur, o operă extrem de vastă și cu o diversitate tematică exemplară. Desigur că mulți Sfinți Părinți din perioada patristică au abordat problematica vieții de familie, dar modul în care opera hrisostomică se raportează la aceasta ar trebui să fie cunoscut de cât mai mulți dintre tinerii zilelor noastre, căci deși a dus o viață celibatară, ca monah și apoi ca ierarh de seamă al Bisericii, el a tratat cu mare interes și cât se poate de realist viața de familie, punând mare preț pe unitatea din cadrul acesteia, precum și pe creșterea și educarea noilor generații. După o prezentare succintă a vieții Sfântului Ioan, în primul capitol, ne propunem să tratăm reflectarea temeii familiei în scrierile sale, structurând studiul în trei secțiuni: relația dintre bărbat și femeie, unitatea familială și educația copiilor.

I. SCURTĂ PREZENTARE A VIEȚII SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR³

Sfântul Ioan Gură de Aur s-a născut în anul 345 într-unul dintre cele mai însemnate orașe din Imperiul Roman de Răsărit, Antiohia Siriei, supranumit „Orașul de Aur” sau „Perla Orientului”. Dumnezeu i-a rânduit să se nască într-o familie care aparținea cercurilor intelectuale elinice aristocrate. Tatăl său, Secundus, general roman a murit timpuriu, iar mama sa, Antuza, rămasă văduvă la doar 20 ani era o creștină evlavioasă, care a refuzat să se recăsătorească, ocupându-se de creșterea celor 2 copii, a Sfântului Ioan și a surorii sale, despre care se presupune că a murit la o vârstă fragedă.

După ce a fost botezat în anii 368-370, Sfântul Ioan și-a dorit să urmeze viața monahală, însă a fost oprit de rugămintea mamei sale, de a o sprijini până la sfârșitul vieții. Arătându-și supunerea fiască și neputând pleca în pustie, Sfântul Ioan și-a adus pustiul în locuința sa părintească, renunțând la confortul vieții de nobil și trăind o viață de nevoițe.

După adormirea mamei sale, Sfântul Ioan a împărțit toată averea săracilor și a plecat în pustie, în Muntele Silpios, unde a viețuit 6 ani în asceză și rugăciune, care însă nu l-au mulțumit deplin, socotindu-le inutile, dacă nu erau puse în slujba mântuirii celorlalți.

În anul 381 a fost hirotonit diacon de către episcopul Meletie al Antiohiei și în cei 6 ani de diaconie a început să scrie mici tratate, culminând cu o capodoperă a literaturii patristice – tratatul „*Despre preoție*”. În anul 386 a fost hirotonit preot de către episcopul Flavian, căruia Dumnezeu i-a vestit printr-un înger că Ioan este „*vas ales*” și prin el va întoarce Dumnezeu mult popor de la rătăcire. În cei 12 ani de slujire în Antiohia, Sfântul Ioan a îmbinat predica cu faptele bune, cu ajutorarea săracilor și povățuirea lor în problemele vieții. Acești ani au fost și ani de luptă împotriva ereziilor (arieni și eunomieni), împotriva păgânilor și a iudeilor, străduindu-se pentru formarea morală a credincioșilor săi.

Vestea bogatei sale activități pastoral-misionare a ajuns până la Constantinopol, iar la moartea patriarhului Nectarie, deși se considera nevrednic de așa o cinste, în cele din urmă a acceptat cu smerenie să fie numit patriarh al Constantinopolului în anul 397.

Odată ajuns în fruntea Bisericii, a început să elimine neregulile găsite, atât în viața liturgică, cât și în activitățile filantropice. S-a îngrijit de unitatea Bisericii și de puritatea credinței, continuând lupta împotriva ereziilor. Desigur, în tot acest timp nu a neglijat studiul Sfințelor Scripturi și nici calea rugăciunii.

Atât curtea imperială cât și o mare parte din cler s-au ridicat împotriva arhiereului Ioan, fiind și unii și alții nemulțumiți că le-a impus o viață cuvioasă, ascetică, lipsită de lux și confort. Acuzat pe nedrept de împărăteasă și de Teofil al Alexandriei că făcea ospețe singur, că e tolerant cu păcătoșii, că i-a primit pe origeniști, sau că făcea hirotonii împotriva canoanelor, Sfântul Ioan a fost destituit din funcția patriarhală în urma unui sinod la care nu a participat și a fost dus în exil la Praenetos.

După un scurt timp, patriarhul Ioan a fost rechemat din pricina unei răscoale a poporului, care își cerea păstorul, fiind primit cu mare bucurie de orașeni. Desigur, dușmanii Sfântului Ioan nu au renunțat la obiectivul lor, iar în preajma Sfințelor Paști din anul 404 a fost demis din nou în urma unui alt sinod și

³ *Viața Sfântului Ioan Gură de Aur în relatările istoricilor bisericești: Paladie, Teodor al Trimitundeii, Socrates, Sozomen și Fer. Teodor al Cirului*, trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornișescu, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2001, pp. 6-22

arestat în palatul patriarhal. A primit cu smerenie toate câte i-au pregătit dușmanii săi, urmând să fie dus iarăși în exil după Rusalii.

După ce și-a luat rămas-bun de la toți prietenii și toți cei care l-au îndrăgit în Constantinopol, a fost dus la Niceea, unde a primit ordinul prin care i se stabilea ca destinație de exil – orașelul Kukuz din Armenia, unde a ajuns în 77 zile. De aici, el a fost trimis de autorități într-un oraș Pityus de pe țărmul Mării Negre. Pe acest drum, au ajuns în cetatea Comane din Pont, unde Sfântul, grav bolnav a fost dus pe brațe de soldați până la biserică.

Ajuns la biserică, în ziua de 14 septembrie 407, Sfântul Ioan i-a cerut preotului veșminte curate, s-a împărtășit încă o dată cu Trupul și Sângele lui Hristos și și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, având pe buze cuvintele sale atât de dragi: „*Slavă lui Dumnezeu pentru toate!*”

Menționăm în mod evident că ne este imposibil să cuprindem, doar în câteva pagini, vasta și amplă activitate pământească a acestui neasemuit Părinte al Bisericii creștine, despre care s-au scris numeroase studii și volume în întreaga operă patristică și postpatristică.

În continuare, încercăm totuși să surprindem doar două întâmplări inedite, (două minuni) prin care Dumnezeu, a arătat cinstea pe care i-a acordat-o Sfântului Ioan, pentru râvna cu care și-a dedicat întreaga viață studiului, dar mai ales trăirii în duhul Sfintei Scripturi, al cărei conținut îl învățase pe dinafară.

Prima întâmplare s-a petrecut în vremea când Sfântul Ioan trăia în pustie, ducând o viață ascetică, dedicată studierii și trăirii Sfintei Scripturi⁴:

Într-o noapte, pe când Ioan se ruga, au venit la el, din cer, doi bărbați îmbrăcați în haine albe, strălucind ca soarele, unul cu o hârtie scrisă, iar celălalt cu un mănunchi de chei, prezentându-se ca trimiși ai Marelui Învățător și Mântuitor Iisus Hristos. Dându-i hârtia, primul dintre ei i-a adresat următoarele cuvinte: „*Eu sunt Ioan, cel care m-am rezemat pe pieptul Mântuitorului și de acolo am scos toate dumnezeieștile descoperiri! Și îți dau și ție Domnul a cunoaște toate adâncurile înțelepciunii, ca să-i hrănești pe oameni cu învățătura hranei nepieritoare și ca să astupi cu cuvintele gurii tale gurile ereticilor*”. Cel de-al doilea, întinzând cheile, i-a spus: „*Eu sunt Petru, mie îmi sunt încredințate cheile Împărăției și îți dau și ție Domnul cheile Sfintelor Biserici. Pe care îl vei lega, să fie legat, iar pe care-l vei dezlega să fie dezlegat*.” Înainte de a pleca, cei doi vizitatori cerești i-au adresat un îndemn: „*O să ai multe nevoi și necazuri pentru dreptate, să le rabzi ca un diamant tare, pentru că așa vei moșteni Împărăția lui Dumnezeu*.”

Cea de-a doua minune datează din vremea când Sfântul Ioan ajunsese deja Patriarh al Constantinopolului și stăruia în continuare în cele două activități de căpătâi, cu care s-a îndeletnicit întreaga viață, și anume rugăciunea și studiul⁵:

Pe când lucra la tâlcuirea Epistolelor pauline, Sfântul Ioan încerca să afle dacă a înțeles bine sensul cuvintelor Apostolului. Într-o noapte, ucenicul său, Proclu, rugat de un nobil, care dorea să intre la Arhiepiscopul Ioan, s-a uitat printr-o crăpătură în chilia lui și l-a văzut pe Sfânt scriind la masă, în timp ce un bărbat stătea în spatele său, vorbindu-i la urechea dreaptă. După alte două nopți, în care a stat la ușa arhierelui, văzându-l pe bărbatul care venea în mod nevăzut și nu se depărta de la Sfântul Ioan, Proclu l-a trimis acasă pe acel nobil, motivând că nu-l putea deranja pe Patriarh. Dimineața, Sfântul Ioan l-a întrebat pe ucenicul său dacă a fost căutat, iar acesta i-a răspuns: „*Cu adevărat, părinte, e a treia noapte de când a venit, dar cum tu vorbeai cu altul n-am îndrăznit să intru și să te vestesc că e aici*.” Atunci, Sfântul Ioan îi răspunde cu uimire: „*Cu cine vorbeam? N-a fost nimeni la mine în aceste nopți*.” În cele din urmă, Sfântul Proclu i l-a descris pe bărbatul necunoscut, iar apoi l-a recunoscut în icoană: *era Sfântul Apostol Pavel*.

Așadar, din cele mai sus prezentate, rezultă că cei mai apropiați Apostoli ai Mântuitorului, Petru, Ioan și respectiv Apostolul neamurilor, Pavel, i s-au arătat Sfântului Ioan Gură de Aur, trimiși de Dumnezeu spre a-l asigura de prețuirea cea mai înaltă, pe care Părintele Ceresc o oferă oamenilor săi aleși, aceea de a nu mai fi „străini și locuitori vremelnici, ci împreună-cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu” (Efeseni 2,19).

II. RELAȚIA DINTRE BĂRBAT ȘI FEMEIE ÎN FAMILIA CREȘTINĂ

1) Legătura dintre bărbat și femeie cu originile în grădina Edenului

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață că unirea și iubirea dintre bărbat și femeie este unică, o iubire care

4 A. Pascu, *op.cit.*, pp. 34-35

5 *Ibidem*, pp. 54-55

unește trupurile, redând unitatea ființială, pe care Dumnezeu a creat-o ca încununare a operei Sale: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie.” (*Facerea 1,27*).

Desigur, iubirea de părinți, iubirea de frați, iubirea copiilor sunt sentimente pe care nu le poți descrie în cuvinte, însă unirea din cadrul căsniciei este singura care își are originea în Eden. Mai mult decât atât, primele cuvinte care aparțin omului, citate în Sfânta Scriptură se referă tocmai la această unitate, care va dăinui până la sfârșitul veacurilor: „Și a zis Adam: Iată, aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup”. (*Facerea 2,23-24*). Pentru ca să întărească puterea acestei uniri, Dumnezeu nu a creat o a doua ființă din exterior, deși putea face acest lucru, ci a desprins femeia din ființa bărbatului său.

Sfântul Ioan Hrisostomul se folosește de exemple din natura înconjurătoare pentru a ne face să înțelegem, atât cât ne este cu putință, această unitate ontologică dintre bărbat și femeie, și dintre primii oameni și urmași lor. Astfel, așa cum plantele, copacii și toate elementele regnului vegetal au o singură tulpină din care lăstăresc mai multe mlădițe, tot așa Dumnezeu a făcut să lăstărească întreg neamul omenesc dintr-un singur om, omul inițial, care a fost creat bărbat și femeie într-un singur trup, pentru ca din el să răsară neîntrerupt toate mlădițele seminției omenești⁶.

2) Căsătoria reflectată în modele din Vechiul Testament

Pentru a arăta că unirea dintre bărbat și femeie nu este o piedică în calea virtuții, Sfântul Ioan ne oferă o serie de modele de căsnicii, în rândul dreptilor Vechiului Testament, care întăresc această afirmație, dând dovadă de o viață virtuoaasă, demnă de urmat de către toate familiile zilelor noastre.

Primul exemplu este Noe, care fiind căsătorit și având copii, s-a dedicat vieții de familie, însă acest lucru nu l-a împiedicat să se facă bineplăcut lui Dumnezeu, așa cum mărturisește Scriptura: „Noe era un om drept și neprihănit între oamenii timpului său și mergea pe calea Domnului” (*Facerea 6,9*).

Apoi urmează pilda patriarhului Avram, care și-a întemeiat o familie cu mult iubita lui femeie, Sarai, o familie plină de evlavie, clădită pe temelia respectului reciproc⁷. Ca răsplată oferită pentru viața lor evlavioasă, începând din *Facerea 17,15-16*, Dumnezeu „îi botează” cu nume noi: Avraam, care în ebraică înseamnă „tată a mulțime de popoare”, respectiv Sarra, care înseamnă „mamă de popoare și de regi peste popoare”⁸.

Desigur, dintr-o asemenea familie dreaptă, ca aceea a lui Avraam și Sarra, nu putea să se nască decât un fiu la fel de virtuos, care să urmeze exemplul părinților săi, când a venit timpul să-și întemeieze și el propria familie. Relatarea biblică din capitolul 24 al cărții *Facerea* ne pune înaintea noblețea, dar și respectul față de această unică unire al Rebecăi, care își pune vâlul pe cap la vederea viitorului ei soț⁹, dar și promptitudinea în decizia căsătoriei, când nelăsând loc de îndoială, a răspuns doar: „Mă duc! (*n.n. cu Eleazar, la stăpânul său, Isaac, respectiv Avraam*)”.

Continuând șirul familiei patriarhilor Vechiului Testament, avem în față o nouă căsnicie, clădită pe iubire, și anume cea a lui Iacov cu Rahila: „Și a slujit Iacov pentru Rahila încă șapte ani și i s-au părut numai câteva zile pentru că o iubea” (*Facerea 29,20*). Rahila s-a dovedit și ea o mamă-model, plătind cu prețul vieții aducerea pe lume a celui de-al doilea fiu, Veniamin.

Cu multă înțelepciune a rânduit Biserica noastră Ortodoxă la finalul slujbei Tainei Sfintei Cununii două rugăciuni care evocă tocmai aceste exemple de viețuire în cărările lui Dumnezeu, pe care tinerii proaspăt căsătoriți să-i aibă ca model în căsnicia lor: „Mărit să fii mire ca Avraam, binecuvântat să fii ca Isaac, să te înmulțești ca Iacov, umblând în pace și lucrând în dreptate poruncile lui Dumnezeu ... Și tu, mireasă, mărită să fii ca Sarra, să te veselești ca Rebeca, să te înmulțești ca Rahela, veselindu-te cu bărbatul tău și păzind rânduiele Legii, că așa a binevoit Dumnezeu”¹⁰.

3) Căsătoria în epoca Noului Testament

Ca un prim model de viață de familie, care este totodată o punte de legătură între Vechiul și Noul

⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvinte de Aur – volumul III: Nunta, familia și problemele lor*, prelucrare de Ierom. Benedict Aghioritul, trad. de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2012, pp.51-52

⁷ *Ibidem*, pp.68-69

⁸ Prot.Dr.Ioan Bude, *Temeiuri biblice noutestamentare cu privire la oficierea Sfintelor Taine și ierurgii bisericesti*, Vol. V – *Hirotonia*, Ed. Învierea și Eurobit, Timișoara, 2019, p.45

⁹ Sf.Ioan Gură de Aur, *op.cit.*, p. 36

¹⁰ *Molitfelnic* (publicat cu aprobarea Sfântului Sinod), Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2001, p. 101

Testament, avem familia din care a odrăslit „cel mai mare bărbat născut din femeie” (cf. Matei 11,11) și anume Sfântul Ioan Botezătorul. Despre părinții săi, Zaharia și Elisabeta, amândoi originari din neamul preoțesc al lui Aaron, Evanghelistul Luca ne spune că „erau amândoi drepecți înaintea lui Dumnezeu, umblând fără prihană în toate poruncile și rânduielile lui Dumnezeu” (Luca 1,6).

Dacă vizionăm cu o privire de ansamblu textele evanghelice, ne este cât se poate de clar că și unii dintre Apostolii Mântuitorului, au avut familie și totuși Mântuitorul i-a ales pentru misiunea de propovăduire a Evangheliei, „dându-le puteri asupra duhurilor necurate și puteri de tămăduire a bolilor și neputințelor” (cf. Matei 10,1).

Sfântul Ioan Gură de Aur ne oferă ca exemple în acest sens, persoana Sfântului Apostol Petru, dar și a diaconului Filip. Dovada o găsim la toți evangheliștii sinoptici, care relatează episodul vindecării soacrei lui Petru, cuprinsă de friguri (Matei 8,14-15; Marcu 1,30-31; Luca 4,38-39), iar acolo unde există soacră, trebuie să existe și nevestă și implicit, căsătoria¹¹. Ucenicul și diaconul Filip ne este prezentat de tradiția Bisericii ca având patru fiice, de unde rezultă, în mod evident, că a fost căsătorit¹².

Deși avem numeroase exemple de căsătorie în Vechiul și Noul Testament, cu siguranță că evenimentul cel mai reprezentativ în acest sens este prezentat în capitolul 2 al *Evangheliei după Ioan*, moment în care Mântuitorul a validat Taina Nunții prin însăși participarea Sa, la nunta din Cana Galileii. În Cana, Hristos își începe minunile binecuvântând și ridicând cununia la valoarea de Sfântă Taină¹³. Fericitul Augustin spune atât de frumos despre acest eveniment că „Hristos a întărit la Cana, ceea ce a instituit în Eden”.

4) Scopurile căsătoriei

Învățătura Sfântului Ioan Hrisostomul despre căsătorie nu este prezentată în mod sistematic, ci sporadic, însă este plină de originalitate și răspunde la diferitele probleme, care frământau viața contemporanilor săi, probleme care sunt atât de actuale și în zilele noastre¹⁴. În viziunea lui, fecioria are prioritate, iar căsătoria apare doar ca variantă alternativă a fecioriei, așa cum susține și Sfântul Apostol Pavel: „Bine este pentru om să nu se atingă de femeie. Dar din cauza desfrânării, fiecare să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său” (I Corinteni 7,2).

Desigur, scopul prim al căsătoriei lăsat de Dumnezeu a fost nașterea de fii. Însă, datorită faptului că prin cădere, în instinctul omului au apărut impulsuri sau imbolduri spre poftes trupesti, iar Sfântul Ioan spune că un alt țel important al căsătoriei este să stingă aprinderile păcătoase ale frii noastre, și deci să combată imoralitatea și desfrâul¹⁵. Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe credincioși să se căsătorească, dar nu numai cu scopul principal de a da naștere de fii, ci, „ca să nu îi ispitească Satana” (I Corinteni 7,5¹⁶). Tot el ne învață că unirea sfântă dintre un bărbat și o femeie este un medicament pentru tratarea patimilor, cu un braț de ajutor pentru ridicarea din mocirla desfrâului: „Fiindcă mai bine este să se căsătorească, decât să ardă” (I Corinteni 7,9).

Sfântul Ioan Gură de Aur recomandă căsătoria, însă atrage atenția că în urma pășirii pe această cale, cei doi soți trebuie să fie atenți la cumpătarea din cadrul căsătoriei, să se ferească de adulter, pentru ca astfel să se facă bineplăcuți lui Dumnezeu.

5) „Taina cea Mare” a căsătoriei

Căsătoria este numită „taina cea mare”, deoarece unirea dintre bărbat și femeie într-un singur trup presupune o condiție foarte importantă, care îi conferă această dimensiune tainică și anume că această unire depășește aspectul fizic și capătă un aspect dumnezeiesc, ea realizându-se așa cum zice Sfântul Apostol Pavel „în Hristos și în Biserică” (Efeseni 5,32).

Mai mult, întreaga pericopă apostolică care se citește în cadrul Tainei Sfintei Cununii (Efeseni 5, 20-33) sugerează faptul că unirea dintre soți va avea mereu ca model unirea mistică a lui Hristos cu Biserica. Așa cum mirele își lasă tatăl și vine spre mireasă, tot așa și Hristos, lăsând tronul părintesc, a venit spre mireasa lui, Biserica¹⁷. Astfel că „Hristos s-a dat pe Sine pentru ea (n.n. Biserica), ca s-o sfințească,

11 Sf. Ioan Gură de Aur, *op.cit.*, p. 48

12 *Idem, ibidem*

13 Pr. Prof.Dr.Dan Sandu, *Cununia – taina comuniunii eterne*, în vol. *Nunta – Ghid pentru organizare perfecta*, Ed. Samia, Iași, 2006, pp. 35-37

14 Arhim.Dr.Teofan Mada, *Familia crștină la Sfântul Ioan Gură de Aur*, Ed. Pro Universitaria, București, 2013, p.10

15 Sf.Ioan Gură de Aur, *Despre Feciorie*, 19 în vol. *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2001, p. 33

16 *Idem, ibidem*

17 Arhim.Dr.Teofan Mada, *op.cit.*, p.20

curățind-o..." (Efeseni 5,26). Adică, Biserica nu era necurată, nici întinată și nici neînsemnată, ci Hristos a sfințit-o și a înfrumusețat-o, spre a o păstra, după cum zice Sfântul Apostol Pavel: „neavând pată sau întinăciune, sau altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană” (Efeseni 5,27)¹⁸.

Sfântul Pavel ne îndeamnă ca prin marea Taină a căsătoriei, cei doi soți să se jertfească unul pentru celălalt, ca astfel să-și îndepărteze întinăciunea și să fie stăpâniți de bunătate, cumpătare și frumusețe sufletească. El ne mai spune că „bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios” (I Corinteni 7,14).

Natura umană nu a urcat până la cer, ci Cel care a coborât la ea este Hristos în persoană. Cu toate că umanitatea era nevrednică, Hristos nu a voit ca ea să rămână jos, ci unindu-se euharistic cu ea, a condus-o până la Casa Părintelui Ceresc, oferindu-i fericire veșnică¹⁹.

III. UNITATEA STRUCTURALĂ A FAMILIEI

1) Iubirea, înțelegerea și respectul reciproc în familie

Așa cum în structura unei case, cel care o construiește are grijă să aibă o fundație solidă, tot așa și cei doi soți trebuie să se îngrijească ca iubirea lor să nu se diminueze nici o clipă, ci din contră să devină mai puternică pe zi ce trece. De această „fundație” va depinde mereu rezistența întregii „construcții” în fața vânturilor, inundațiilor sau a cutremurelor, vieții (cf. Matei 7,24-27)

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că „atunci când între bărbat și femeie există înțelegere, pace și iubire, toate le merg din plin și nu pot cădea pradă uneltirilor, pentru că sunt întăriți de un zid mare și puternic, adică de înțelegerea lor cea după voia lui Dumnezeu”²⁰.

Desigur că rodul înțelegerii, al păcii și al respectului din familie se va vedea limpede în momentul când copiii care se vor naște vor deveni următorii ai virtuților părinților lor, iar bunăstarea familiei lor va fi foarte mare²¹. Dacă copilul își va auzi părinții vorbindu-și urât sau insultându-se, va imita aceste obiceiuri și degeaba când ajung mari, părinții au nemulțumiri legate de comportamentul lor, căci acesta reflectă caracterul lor și relațiile pe care le-au văzut în familie. În schimb, dacă copilul își va vedea părinții rugându-se, iubindu-se și respectându-se reciproc, cu siguranță ei vor avea o mare bucurie văzând că pruncul lor le urmează exemplul și chiar din proprie inițiativă se apropie tot mai mult de Hristos și de Biserică.

Așadar, să ne îngrijim ca temelia iubirii, a înțelegerii și a respectului să fie mereu solidă, ca astfel familia să nu aibă de suferit și să se bucure de binecuvântarea lui Dumnezeu asupra ei.

2) Cărmuirea familiei

Neînțelegerea și nerespectarea conceptelor de cărmuitor al familiei, respectiv de supunere în viața familială, reprezintă una dintre cauzele principale ale frecventelor conflicte din familiile societății contemporane, care ajung adesea să se finalizeze printr-un fapt straniu și nefiresc, și anume destrămarea.

Raportul dintre soț și soție în opera hrisostomică este privit ca „un tipar al egalității marcat de diferențe”. Deși între soț și soție, care sunt „o singură ființă”, există unitate, uniformitate și egalitate, în mod simultan există și diferențe, din moment ce bărbatul este „capul”, iar femeia „trupul”. Diferența constă în faptul că bărbatul trebuie să-și călăuzească soția, având ultimul cuvânt în deciziile familiale majore, precum și o mai mare responsabilitate în privința bunăstării fizice și spirituale a familiei²². Privind repartizarea rolurilor și atribuțiilor în familie, în atotînțelepciunea Sa, Dumnezeu, nu le-a împărțit în mod egal, căci unde este egalitate nu poate fi pace, apărând mereu lupta pentru întâietate, dar deși a rânduit bărbatului oficiile cele mai esențiale, l-a făcut inapt pentru altele, rezervate femeii²³, ca el să nu o disprețuiască, ci să-i recunoască valoarea.

Referindu-se la supremația masculină, Sfântul Ioan Gură de Aur pornește de la o comparație surprinzătoare făcută de Apostolul Pavel, asemănând relația dintre soț și soție cu relația dintre Dumnezeu-Tatăl și Dumnezeu-Fiul: „Voiesc ca voi să știți că Hristos este capul fiecărui bărbat, iar capul femeii este

18 Sf. Ioan Gură de Aur, Cuvinte de Aur – volumul III: Nunta, familia și problemele lor, prelucrare de Ierom. Benedict Aghioritul, trad. de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2012, pp. 54-56

19 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Ioan*, în vol. *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 2005, p.91

20 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, 38,7; în vol. *P.S.B. 22*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1989, p. 61

21 *Idem, ibidem*

22 David C.Ford, *Bărbatul și femeia în viziunea Sf. Ioan Gură de Aur*, Ed. Sophia, București, 2004, pp. 240-243

23 Pr.Drd.Costel Burlacu, *Familia creștină în opera Sf. Ioan Gură de Aur*, publicat în revista *Altarul Banatului*, Nr. 1-3/2011, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 2011, pp.32-35

bărbatul, iar capul lui Hristos: Dumnezeu" (*I Corinteni 11,3*). Această comparație demonstrează că soția este supusă bărbatului, dar este egală în cinste cu el, la fel cum Fiul, deși este supus întru-totul Tatălui Ceresc, este egal în natură, substanță sau ființă cu Tatăl²⁴.

Privind autoritatea încredințată de Dumnezeu bărbatului, Sfântul Apostol Pavel oferă un îndemn foarte important: „Bărbaților, iubiți pe femeile voastre și nu fiți aspri cu ele” (*Coloseni 3,19*), iar despre supunerea femeii, același Apostol Pavel spune: „Dacă vor să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor” (*I Corinteni 14,35*).

Dumnezeu nu i-a încredințat totul nici bărbatului, nici femeii, ci le-a împărțit îndatoririle. Dintru început bărbatul s-a ocupat de treburile obștești, iar femeii i-au revenit în grijă treburile casnice²⁵. Iar, așa cum femeia se ocupă de cele din casă, îl îmbracă, îl face tată de copii pe soțul ei, tot așa și bărbatul trebuie să-i ofere iubirea cuvenită și să-i întindă mâna în cele duhovnicești, căci cel ce conduce, nu în cinstiri trebuie să-i întrecă pe ceilalți, ci în virtute²⁶.

Așadar, ținând seama de faptul că în familie, bărbatul Îl închipuie pe Hristos, iar femeia închipuie Biserica, bărbatul, ca și cârmuitor de familie trebuie să urmeze întocmai cuvintele Evangheliei: „Care între voi va vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru [...] după cum și Fiul Omului n-a venit să l se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (*Matei 20,26-28*). Deci, rolul de cârmuitor al familiei nu trebuie privit ca unul de cinste, ci în primul rând ca unul de jertfă.

3) Modul de a depăși greutățile vieții de familie

Cine spune că familia este lipsită de griji, de probleme sau de necazuri și că în viața ei „*va curge numai lapte și miere*”, cu siguranță că exagerează. Inevitabil, de-a lungul vieții apar anumite greutăți, fie venite din exterior, fie că își au cauzele chiar în sânul ei.

În fața furtunilor vieții, o familie e datoare să lupte din toate puterile pentru a rămâne în picioare. Marele poet al neamului nostru românesc, George Coșbuc, sintetiza într-una din poeziile sale, numită „*Lupta vieții*”, această aspră bătălie cu necazurile vieții, zicând astfel: „*O luptă-i viața, deci te luptă / cu dragoste de ea, cu dor [...] Oricare-ar fi sfârșitul luptei, / Să stai luptând, căci ești dator*”.

În viața de familie primează unitatea, înțelepciunea, înțelegerea și interesul comun pentru cele duhovnicești, nu numai pentru bunurile materiale²⁷. Dacă noi ne vom îngriji de cele spirituale și duhovnicești, cu siguranță Dumnezeu ne va da și cele necesare trupului pământesc, căruia trebuie să-i dăm importanța cuvenită, gândindu-ne la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt?” (*I Corinteni 6,19*). Însuși Hristos ne îndeamnă: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă” (*Matei 6,33*). Deci, dacă vom pune pe primul plan sufletul nostru și sufletele celor apropiați nouă, cu siguranță vom birui greutățile vieții și vom primi răsplata mult-așteptată: Împărăția cerurilor.

Divorțul este și împotriva firii și împotriva Legii. Pe de o parte, este potrivit firii, căci rupe trupul cel unic, creat de Dumnezeu „bărbat și femeie”, iar pe de altă parte este împotriva Legii, căci Hristos, combătându-i pe farisei, a poruncit clar: „Ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă” (*Matei 19,6*). Privind neînțelegerile din sânul familiei, Sfântul Ioan Gură de Aur recomandă o serie de virtuți esențiale, cu ajutorul cărora omul va depăși toată primejdia rea și orice cursă întinsă de diavol. Acestea sunt iubirea, înțelegerea, pacea, cumpătarea și răbdarea, pentru care, fiecare dintre soți trebuie să renunțe la sine însuși. Astfel soții devin mai puternici ca diamantul, mai statornici decât fierul, primind din plin și bunăvoința lui Dumnezeu²⁸.

4) Mediul familial și Biserica

Familia creștină este numită de Sfântul Ioan Gură de Aur „*o biserică în miniatură*” sau „*biserica cea mică*”, iar în mod asemănător de Sfântul Apostol Pavel „*biserica din casă*” (*Romani 16,5*). Unitatea din Biserică trebuie să servească drept model pentru mediul familial, unde atât legătura dintre soți, cât și relația părinți-copii trebuie să devină indisolubile.

Unitatea fiecărei familii, orientată după unirea dintre Hristos și Biserică, poate influența unitatea societății umane, bazată pe cele mai solide virtuți: iubire și respect reciproc. Iar în ceea ce privește

24 David C.Ford, *op.cit.*, pp.263- 265

25 Sf.Ioan Gură de Aur, *Tâlcuirea Epistolei I către Corinteni*, Ed. Sophia, București, 2005, p. 221

26 Sf.Ioan Gură de Aur, *Cuvântări despre viața de familie*, Ed. Învierea, Timișoara, 2005, pp. 34-37

27 *Ibidem*, pp. 34-37

28 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, 38,7; în vol. *P.S.B. 22*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1989, p. 61

educația copiilor, părinții trebuie să aibă în minte grija pe care o are Hristos, dimpreună cu Biserica față de fiecare om.

Pentru a culege roadele credinței, ale blândeții, ale bunătății, ale facerii de bine, înfrânării și curăției, părinții trebuie să își asume misiunea de a-și crește copiii în spiritul Bisericii și în duhul lui Hristos. Lucrarea educațională trebuie să înceapă devreme în familie pentru a avea rezultatele dorite, căci atunci când sufletele sunt fragede, învățăturile bune se imprimă mai ușor, nimeni nu va putea să le mai șteargă²⁹.

A educa un copil în spiritul Bisericii, presupune a-l învăța de mic despre Dumnezeu, ce este rugăciunea și a-l face să Îl regăsească pe Hristos în viața sa de zi cu zi. Dacă copilul va crește într-o astfel de atmosferă, sigur Îl va considera pe Hristos – cel mai bun prieten al său și va căuta să meargă la biserică, ca într-un loc al întâlnirii cu Dumnezeu. Acesta este de fapt țelul părinților, de a-l face pe copilul lor să-L caute pe Dumnezeu și să iubească Biserica, căci așa cum spune Sfântul Ciprian al Cartaginei : „Doar cine are Biserica de mamă, Îl poate avea pe Dumnezeu de tată” .

Educația este văzută de Sfântul Ioan Gură de Aur ca „o artă fără asemănare”, și nu este de mirare că întreaga învățatură hrisostomică are un caracter pedagogic. El și-a dedicat o frumoasă parte din opera sa, rolului educației copiilor, privind formarea vieții în învățătura Bisericii și în duhul lui Hristos, temă pe care o vom aborda mai pe larg în cele ce urmează.

IV . EDUCAȚIA COPIILOR

1) Copiii – cele mai de preț daruri ale lui Dumnezeu pentru familie

Nașterea de fii este cel mai important eveniment din viața unui om, din viața unei familii, căci este împlinirea celei dintâi porunci date de Dumnezeu omului: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți” (*Facerea 1,28*). Astfel, omului i se oferă un dar neprețuit pentru a vedea în prunci starea de nevinovăție și de desăvârșire prin care putem păși pragul Împărăției lui Dumnezeu: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor” (*Matei 18,3*).

Din păcate, în societatea zilelor noastre, darul nașterii de copii este înlocuit de oameni cu avortul, adică cu uciderea a milioane de suflete nenăscute. Acesta este cu siguranță cel mai mare păcat al omenirii actuale, căci este împotriva firii ca un părinte să-și ucidă propriul copil, luându-i dreptul la viață, chiar înainte de naștere, iar cel ce o face își pierde, la rândul lui, calitatea de fiu al Părintelui Ceresc.

A fi părinte deși este un dar minunat, însă nu este deloc ușor, căci părintele are o misiune importantă dată de Dumnezeu și anume de a-i apăra pe prunci cu prețul propriei vieți de orice pătrundere a răului³⁰. Să fim mereu cu gândul la această datorie părintească și să purtăm de grijă cum se cuvine copiilor noștri, pentru ca atunci când ne va cere Dumnezeu să-i arătăm ce am făcut cu darul primit, să nu ne rușinăm, ci înfățișându-ne cu demnitate să auzim cuvintele Domnului, zicând: „Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău” (*Matei 25,21*).

În ceea ce privește educarea copiilor, sfatul cel mai profund pentru părinți provine tocmai din cuvintele Mântuitorului: „Lăsați copii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu” (*Marcu 10,14*). Așadar, datoria părintelui este să-și apropie pruncul de Hristos, Care este izvorul tuturor bunătăților.

În cele ce urmează, vom prezenta câteva concepte ale Sfântului Ioan Gură de Aur cu privire la educarea copiilor, ca datorie sfântă a părinților, care ajutați de Biserică sau școală, trebuie să își îndrume pruncii, ca să devină asemenea „pomului celui bun și să aducă roade bune” (*cf. Matei 7,17*).

2) Arta educației

Pentru Sfântul Ioan Hrisostomul prioritatea în domeniul pedagogiei o reprezintă educația religioasă, care constituie temelia și premisa oricărei educații³¹. Sfântul Apostol Pavel dă soluția unui ideal în ceea ce privește educația religioasă, spunând: „ ... creșteți copilul în învățatură și cercetarea Domnului” (*Efesenii 6,4*), obișnuindu-l cu rugăciunea, cu citirea și înțelegerea Sfintei Scripturi și cu apropierea de Biserică. Arătând valoarea și importanța extraordinară a educației, Sfântul Ioan ne spune: „Nu există nici o artă mai importantă decât pedagogia. Pentru că ce lucru se poate asemăna cu formarea sufletului și a minții

²⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor*, 20 în vol. *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2007, p. 400

³⁰ Pr.Dan Toader, *Copiii – dar divin* – articol publicat în *Ziarul Lumina* la data de 2 iunie 2017

³¹ Arhim.Dr.Teofan Mada, *op.cit.*, p.88

tânărului ?”³².

Este minunat să privim cât de grăitoare este etimologia cuvântului pedagogie. El provine din unirea a două cuvinte grecești: substantivul παις, παιδός, care înseamnă „copil” și verbul γείν, care se traduce prin „a mâna”, „a duce”, „a conduce”. Așa cum un păstor își mână turma sa, călăuzind-o și arătându-i cu toiagul său drumul, tot așa pedagogul, care se identifică adesea cu părintele, își călăuzește odrasla, conducându-i pașii cu toiagul înțelepciunii pe calea vieții.

Suntem tentați adesea să asociem educarea copiilor cu creșterea copiilor, însă cele două sintagme au înțelesuri și preocupări diferite. Dacă creșterea copilului presupune a-i asigura cele necesare trupului, ca să se dezvolte din punct de vedere fizic, iar educarea unui copil, pedagogia se ocupă cu modelarea caracterului și sporirea virtuților din sufletul lui, având drept scop final, țelul oricărui creștin și anume mântuirea: „Nu căuta cum să trăiască aici pe pământ viață îndelungată, ci cum să trăiască acolo (n.n. în veșnicie) o viață nemărginită și fără sfârșit”³³. Aceasta este o obligație ce le dă o misiune serioasă părinților, care trebuie să lucreze neîntrerupt pentru îndeplinirea ei de la o vârstă fragedă. Cei ce neglijează această misiune sunt numiți de Sfântul Ioan: „ucigași de copii”, pentru că indiferența lor afectează întreaga societate, căci „pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care îl punem la temelie educației copiilor noștri”³⁴.

Din nefericire, cuvintele Sfântului Ioan Hrisostomul prin care condamnă lipsa de interes pentru sufletul copilului, sunt actuale și astăzi. Acum, ca și atunci, părintele se străduiește să-l îmbrace în haine luxoase, să-l împodobească cu aur³⁵, să-l instruiască în meserii, în artă sau în știință, însă se interesează tot mai puțin să-i formeze caracterul și să-i educe sufletul³⁶. Însă, în această privință, părinții și totodată fiecare dintre noi ar trebui să cugetăm la cuvintele Mântuitorului, rostite în minunata Sa Predică de pe Munte: „Nu vă adunați comori pe pământ unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură” (Matei 6,19-20).

3) Pilde ale Sfântului Ioan Gură de Aur despre educarea copiilor

Asemenea Mântuitorului Iisus Hristos, care nu a folosit niciodată o predică șablon, ci mai mereu și-a expus învățătura în pilde, inspirate din mediile sociale în care propovăduia, Sfântul Ioan Hrisostomul a prezentat concepțiile sale pedagogice, folosindu-se de asemănări din natura înconjurătoare sau din lucruri familiare și la îndemâna ascultătorilor și cititorilor săi.

El aseamănă copilul mic cu o plantă³⁷, care fiind plăpândă și fragilă, are nevoie de grijă și protecție. Tot așa și copilul are nevoie de căldură părintească și de lumina învățăturilor bune, ca astfel să înflorească, iar părinții să se bucure pe deplin de splendoarea lui.

De asemenea, Sfântul Ioan pune în relație activitatea pedagogului cu arta pictorului sau a sculptorului. Așa cum pictorul lucrează cu multă exactitate, punând zilnic tabloul în fața sa dându-i culorile trebuitoare³⁸, așa cum sculptorul dă jos ceea ce este de prisos și adaugă ceea ce trebuie pentru a se bucura de opera sa³⁹, tot așa și fiecare tată și mamă trebuie să-și dea silința pentru a desăvârși aceste icoane dăruite lor de Dumnezeu.

Totuși, prin cea mai complexă comparație, căreia îi dedică mai bine de jumătate din tratatul său despre creșterea copiilor, Sfântul Ioan îi spune părintelui să se gândească că este un împărat ce are sub stăpânire o cetate: sufletul pruncului. După cum într-o cetate, unii fură, alții fac fapte de dreptate, unii muncesc cum trebuie, alții fac totul de mântuială, tot așa și în sufletul copilului sunt gânduri și gânduri. Dar, un bun conducător se dovedește bun prin comportamentul supușilor săi, iar la fel un părinte, care și-a împlinit datoria este recomandat de calitățile copilului pe care l-a educat⁴⁰.

Cetatea sufletului unui copil are cinci porți și anume cele cinci simțuri omenești, care reprezintă „suflările de viață” (ebr. „nișmat haiim”), evidențiate de forma de masculin plural „-im”, care l-au făcut

32 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, 60; în vol. P.S.B. 23, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 695

33 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Efeseni*, 21; în vol. *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni*, trad. de Arhim.

Theodosie Athanasiu, Iași, 1902, pp.215-216

34 Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor*, 15; în vol. *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2007, p. 398

35 *Ibidem*, 16, pp.398-399

36 *Ibidem*, 18, p.400

37 *Ibidem*, 37, p. 406

38 *Ibidem*, 22, p.401

39 *Idem, ibidem*

40 *Ibidem*, 23, pp.401-402

pe om „ființă vie” (cf. *Facerea 2,7*)⁴¹. Prin aceste porți intră și ies cetățenii: cugetele cele bune sau cele rele. Astfel în tratatul său pedagogic se ocupă pe rând de educarea porții limbii, a auzului, a mirosului, a vederii și a pipăitului prin care gândurile corup sau desăvârșesc sufletul copilului⁴².

Celei dintâi porți, pedagogul trebuie să-i facă uși și zăvoare din cuvintele lui Dumnezeu, ca să zică asemenea Psalmistului: „Cuvintele lui Dumnezeu sunt în gura mea mai dulci decât mierea și fagurele și [...] mai de preț ca aurul și pietrele prețioase” (*Psalmul 118,103; Psalmul 18,11*)⁴³. Astfel, limba să se facă „poarta Domnului” (*Psalmul 117,19*), fiind de folos ascultătorilor, după cum zice Sfântul Apostol Pavel: „Din gura voastră să nu iasă niciun cuvânt rău, ci numai ce este bun spre zidirea cea de trebuință ca să dea har celor ce ascultă” (*Efesenii 4,29*). Înrudită cu limba este poarta auzului, prin care, în opoziție cu prima, cetățenii doar intră de afară spre interior. De aceea trebuie bine îngădită această poartă, ca nu cumva să audă copilul ceva rușinos sau viclean. Și celelalte trei porți, a mirosului, a vederii și a pipăitului, deși dezvoltate mai puțin de Sfântul Ioan au o importanță mare și trebuie bine păzite de părinți ca să nu intre vătămare în suflet prin mirosuri parfumate, prin stimularea simțului tactil spre poftă ori prin priveliști de rușine.

Așadar, este necesar ca cetatea aceasta cea mai de preț, sufletul copilului să aibă legi stricte și o ordine perfectă, ca astfel să se dezvolte corect și să nu facă asemenea Sodomei, care a fost arsă în foc, datorită nelegiuirilor din interiorul ei, ci să audă asemenea sutașului din Capernaum cuvintele Mântuitorului: „Nici în Israel n-am aflat atâta credință” (*Luca 7,9*).

4) Etapele procesului educativ

Deși perioada copilăriei este cea mai rodnică pentru a semăna sămânța educației, ea nu este singura, căci procesul educativ este mult mai amplu, continuând în viața fiecărui copil, în perioada adolescenței și desăvârșindu-se în perioada logodnei și a căsătoriei. Așadar, în scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur se regăsesc aceste trei mari și importante etape ale procesului educativ.

Precum un copac are mai multă nevoie de apă când este mic pentru a prinde rădăcini rezistente, precum orice pasăre își învață puii, când sunt mici să zboare și să-și asigure singuri existența, tot așa pentru copil, perioada copilăriei este cea în care învățăturile bune se sădesc cel mai ușor în sufletul lui, începând să-și formeze astfel propria personalitate. Mulți părinți au impresia greșită că pruncul lor, în timp ce traversează primii ani ai vieții, nu este încă în stare să asimileze diferite învățături, iar grija lor se direcționează spre dezvoltarea trupeză, fără să înțeleagă că până și din fașă se pretinde ca grijă prioritară cultivarea și sistematizarea funcțiilor psihice și spirituale.

După vârsta copilăriei, care este agitată din pricina neștiinței, urmează vârsta adolescenței, care este asemenea unei mări în care vânturile sunt puternice⁴⁴. Mai rău este că vârsta aceasta este lipsită de îndreptar, căci tinerii nu mai ascultă îndrumările părinților, crezându-se atotștiutori și atotputernici și adesea apare acest conflict între generații. Tinerii refuză în această perioadă ajutorul educatorilor, care însă tocmai aici le-ar fi cel mai de folos, căci i-ar feri să calce greșit, făcându-i învingători asupra patimilor naturii⁴⁵.

Ultima perioadă, care desăvârșește procesul educativ este perioada căsătoriei. Aici, fiecare tânăr ajuns la această vârstă începe să pună în practică, în noua sa familie, ceea ce a învățat de la părinți. Aici se vede puterea exemplului, căci tânărul va transpune ceea ce a văzut în casa părintească, în familia pe care și-o întemeiază. Sfântul Ioan insistă mult pe logodna prematură, urmată imediat de căsătorie, însă acest concept educativ este tot mai greu de aplicat în zilele noastre. Astăzi, tânărul are ca prioritate să se întrarameze cu studii și deprinderi pentru a putea reuși mai târziu în arena vieții⁴⁶, iar acest fapt îl împiedică să se căsătorească înainte de a-și asuma o profesie.

5) Mijloace de educare

Privind formarea caracterului unui copil din pruncie, Sfântul Ioan Gură de Aur spune un lucru foarte important: „*exemplul e totul*”. Astfel, mijlocul suprem de educare este puterea exemplului, căci mai ales în fragedă pruncie, copilul va imita întocmai comportamentul părinților.

41 Prot.Dr.Ioan Bude, *op.cit.*, p.29

42 Arhim.Dr.Teofan Mada, *op.cit.*, p.134

43 Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor*, 28, p. 403

44 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei 81,5*, în vol. *P.S.B. 23*, trad. de Pr.D.Fecioru, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1994, p.924

45 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Tit, 2,1* în vol. *Comentariile sau explicarea epistolelor pastorale: I și II Timotei, Epistola către Tit și Epistola către Filimon*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Ploieșteanu, București, 1911, p. 295

46 Arhim.Dr.Teofan Mada, *op.cit.*, p.187

Vorbind despre muștrarea copilului, despre pedepsele morale, Sfântul Ioan îi îndeamnă pe părinți să-l pedepsească mai mult prin tonul glasului și mai puțin prin bătaie. Însă părintele trebuie să aibă grijă și la cuvintele cu care îl muștră, căci dacă va folosi cuvinte dureroase, ce îl jignesc pe copil, acesta poate ajunge la deznădejde, devenind mai obraznic. De aceea trebuie „să tămăduim dulce prin sfat”⁴⁷. Dacă totuși dojenirea cu blândețe nu este suficientă, mânia să fie o mânie a iubirii, cu o limită bine stabilită și motivată de dorința de a-l învăța pe copil diferența dintre bine și rău.

În ceea ce privește pedepsele corporale, opera hrisostomică nu le recomandă, sugerând să nu fie aplicate des, ci doar atunci când este neapărată nevoie. Sfântul Ioan îl sfătuiește pe tată zicând: „Să nu-ți bați fiul continuu și să nu-l obișnuiești cu acest mod de instrucție [...] Să se teamă mereu că va mânca bătaie, dar să nu fie bătut, să fie amenințat cu biciul, dar să nu fie atins”⁴⁸. Trecând în partea opusă, desigur că dacă copilul trebuie muștrat și, în cazuri excepționale, chiar bătut, el trebuie să vadă pe deplin iubirea părinților, iar pentru împlinirea a ceea ce i s-a spus să fie recompensat. Sfântul Ioan Hrisostomul îi recomandă tatălui „să fie dulce, blând și calm și să-l răsplătească pe copil cu multe premii, când păzește legile familiei”⁴⁹. Totuși, să înțelegem aceste recompense ca pe un mijloc de instruire și în nici un caz să le folosim în mod irațional și fără control.

Deci, ca peste tot în viață și în ceea ce privește mijloacele de educare trebuie să existe o balanță, în care să fie puse în egală măsură atât pedepsele, cât și recompensele.

6) Colaborarea familiei cu Biserica și școala privind educarea tinerilor

În educarea copiilor, Sfântul Ioan Gură de Aur atribuie rolul principal tatălui, asemănat cu „un împărat”, iar cel inferior mamei, comparată cu „conducătorul armatei”⁵⁰. Astfel, copilul trebuie să vadă cei doi stâlpi ai educației ca exemple strălucitoare, pe care, avându-i mereu înaintea ochilor, să-i urmeze și să-i imite în întreaga viață.

Deși, Sfântul Ioan îi consideră pe părinți „un factor de o importanță primordială pentru educarea copilului”⁵¹, el nu neglijează amprenta ce trebuie lăsată în sufletul unui copil de către școală prin dascălii și pedagogii ei, dar și de către Biserică, prin preoți, dimpreună cu întreaga comunitate. Părinții, conștienți de atribuțiile lor, să aibă în vedere că copilul lor va crește și se va dezvolta în societatea în care trăiește, astfel încât este absolut necesar să existe o bună comunicare între Familie, Școală și Biserică, contribuind la o mai bună educare a tineretului din comunitate.

Părinții zilelor noastre consideră de multe ori că educația copiilor intră în datoria lor până la vârsta de șapte ani, după care totul se pune pe umărul dascălilor. Însă lucrurile nu stau deloc așa, deoarece îndatorirea părintelui de a-l forma pe fiul său nu are vârstă. Educarea poate fi privită ca o activitate individuală în primii ani de viață ai copilului, însă apoi devine o muncă de echipă, căci familia trebuie să colaboreze cu școala și să lupte pentru același scop – buna creștere a copilului.

Se vorbește tot mai mult de un tineret needucat în zilele noastre, însă nimeni nu caută să vadă de unde provine această educație greșită și aflând, să o poată îndrepta. Mulți părinți tind să spună că odraslele lor sunt bine crescute, dar mediul școlar și anturajele în care își desfășoară activitatea strică obiceiurile foarte bune ale acestora. Din păcate însă, realitatea este chiar în direcția opusă, căci ei vin de acasă cu obiceiuri nepotrivite în școală. Astfel, responsabilitatea educației greșite se răsfârge pe umerii părinților, după cum frumos spune Sfântul Vladimir, Mitropolitul Kievului, într-una din operele sale: „Iată, părinți creștini, dacă vreți ca duhul stricător al vremii să nu se atingă de copiii voștri, începeți prin ai deșrădăcina de voi înșivă, ținând cu tărie de bunele moravuri ale creștinismului, ale Bisericii Ortodoxe a lui Hristos”⁵².

Totuși, nu în toate cazurile familia poate fi acuzată de erorile comportamentale ale copilului. Există situații în care familia nu-i poate oferi tânărului echilibrul de care are nevoie. De exemplu, un copil care provine dintr-o familie monoparentală se integrează mai greu în societate, neavând echilibrul sufletesc. Tot astfel este și cazul copiilor lăsați în grija bunicilor, de părinții plecați în țări străine. Acest „handicap sufletesc” al copilului trebuie cunoscut de dascăli și de preot, care prin implicarea lor, îl pot suplini măcar

47 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la I Tesaloniceni*, 10; în vol. *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Coloseni și I, II Tesaloniceni*, trad. de Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1905, pp. 265-266

48 Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor*, 30, p. 404

49 *Ibidem*, 67, p.418

50 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la I Corinteni* 34,3, în vol. *Comentariile sau explicarea Epistolei I către Corinteni*, trad. de Arhiereu Theodosie Athanasiu, București, 1908, p.472

51 Arhim. Dr. Teofan Mada, *op.cit.*, p.101

52 Sf. Vladimir, Mitropolitul Kievului, *Despre educație*, Ed. Sophia, București, 2003, pp. 62-63

parțial în mediul școlii și al Bisericii.

Tinerii de astăzi pornesc adesea pe o cale a pierzaniei și doar în momente de nevoie, de necaz sau de criză apelează la Dumnezeu. El însă ca un părinte iubitor, fiind însuși „Izvorul Dragostei” primește pe fiecare om care se pocăiește și dorește sincer să reinvie la o viață spirituală.

Pentru astfel de tineri, ce se află pe căi străine, dar care totuși au o sămânță de credință în conștiința lor, Biserica, prin preoții ei, ar trebui să-l caute pe tânărul, care la rândul lui îl caută pe Dumnezeu: „Biserica trebuie să-l caute pe tânăr asemenea Tatălui din Pilda fiului rătăcit, care atunci când fiul se întoarce, El nu îl așteaptă stând, ci face și El câțiva pași pe prispă, deschizându-și larg brațele părintești”⁵³.

Așadar, desigur păstrând proporțiile, colaborarea din societate între Familie, Școală și Biserică, trebuie să se asemene cu perihoreza dintre Persoanele Sfintei Treimi, căci aceste trei instituții trebuie să se întrepătrundă reciproc, având un unic obiectiv – educația copiilor.

Câteva concluzii

Ca o sinteză a celor prezentate în studiu, putem spune că familia creștină, ca rezultat al unirii dintre bărbat și femeie, creată și binecuvântată de Dumnezeu încă din Grădina Edenului, îi oferă omului cadrul prielnic pentru a ajunge la desăvârșire. „Biserica cea mică” face trimitere la Biserica cea mare, între cele două creându-se o strânsă legătură, căci își însușesc împreună atribuția educației copiilor⁵⁴ și prin ei, educarea întregii societăți, ca astfel să fie transmise și puse în aplicare din generație în generație legile și poruncile dumnezeiești, care ne conduc spre viața veșnică.

Educația religioasă a copiilor trebuie să preceadă celelalte tipuri de educație, intelectuală sau profesională, căci doar așa îi putem insufla copilului înțâietatea ce trebuie acordată lui Dumnezeu în întreaga viață, după cum însuși Hristos ne spune: „Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15,5).

Observăm că în majoritatea cuvântărilor sale, Sfântul Ioan Gură de Aur pune mult accent pe disprețuirea tuturor lucrurilor lumești, însă el nu condamnă luxul, bogățiile sau înțelepciunea omenească în sine, ci modul în care noi ne raportăm la ele. Căci nu bunurile și plăcerile vieții acesteia ne duc la pierirea duhovnicească, ci faptul că le așezăm înaintea lui Dumnezeu și le acordăm o cinste, care se cuvine doar Părintelui Ceresc.

Sfântul Ioan Gură de Aur a avut parte de o astfel de educație aleasă din partea mamei sale, Antuza, care rămasă văduvă imediat după ce l-a născut, a ținut loc și de tată, dăruindu-i fiului ei tot ceea ce a știut și a putut ea mai bun din punct de vedere moral și duhovnicesc. Astfel, rodul strădaniei ei a devenit unul dintre cei mai prețioși dascăli ai creștinismului, ale cărui învățături au luminat până la marginile lumii, împlinind porunca Mântuitorului: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.” (Matei 5,16).

Deși scrierile sale se pot caracteriza printr-o impresionantă bogăție tematică și printr-o înțelepciune impunătoare privind realitățile lumii pământești, să nu uităm că sfințenia lui nu se datorează cuvântărilor pe care le-a scris sau predicilor pe care le-a rostit, ci se datorează modului de viață duhovnicesc și relației personale cu Dumnezeu, ajungând prin tăria credinței sale să îl pună pe Dumnezeu mai presus de orice și mai mult decât atât, să-L descopere și celor pe care i-a păstorit.

Să luăm aminte la viața și la sfaturile acestui mare și neclintit stâlp al Bisericii Ortodoxe și să-l rugăm așa⁵⁵: „Sfinte Ioan Gură de Aur, luminează mintea noastră cu dumnezeieștile tale învățături și ajută-ne să ajungem întotdeauna la înălțimea gândului smerit, spre mărirea lui Dumnezeu și spre a noastră mântuire !”.

Bibliografie

I. Lucrări generale:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2013
2. *Molitfelnic* (publicat cu aprobarea Sfântului Sinod), Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2001
3. Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2001
4. Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvinte de Aur – volumul III : Nunta, familia și problemele lor*, prelucrare de Ierom.

⁵³ ASCOR Sibiu, „Tinerete, ideal, Biserică”, Editura Agaton, Făgăraș, 2006, pp. 163-166

⁵⁴ Arhim. Dr. Teofan Mada, *op.cit.*, p.209

⁵⁵ A. Pascu, *Păstorul alungat. Viața Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ed. Meteor Publishing, București, 2016, p.7

Hipodromul din Constantinopol

Benedict Aghioritul, trad. de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2012

5. Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvântări despre viața de familie*, Ed. Învierea, Timișoara, 2005

6. Sf. Ioan Gură de Aur, *P.S.B. 22 – Omilii la Facere*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1989

7. Sf. Ioan Gură de Aur, *P.S.B. 23 – Omilii la Matei*, trad. de Pr.D.Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1994

8. Sf. Ioan Gură de Aur,

Comentar la Evanghelia de la Ioan, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 2005

9. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau explicarea Epistolei I către Corinteni*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Athanasiu, București, 1908

10. Sf. Ioan Gură de Aur, *Tâlcuirea Epistolei I către Corinteni*, Ed. Sophia, București, 2005

11. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Athanasiu, Iași, 1902

12. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Coloseni și I, II Tesaloniceni*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Athanasiu, București, 1905

13. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau explicarea epistolelor pastorale: I și II Timotei, Epistola către Tit și Epistola către Filimon*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Ploșteanu, București, 1911

14. A.Pascu, *Păstorul alungat. Viața Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ed. Meteor Publishing, București, 2016

15. *Viața Sfântului Ioan Gură de Aur în relatările istoricilor bisericești : Paladie, Teodor al Trimitundei, Socrates, Sozomen și Fer. Teodor al Cirului*, trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, E.I.B.M.B.O.R., București, 2001

16. Arhiepiscopul Dr. Teofan Mada, *Familia creștină la Sfântul Ioan Gură de Aur*, Editura Pro Universitaria, București, 2013

17. David C. Ford, *Bărbatul și femeia în viziunea Sf. Ioan Gură de Aur*, Editura Sophia, București, 2004

18. Prot. Dr. Ioan Bude, *Temeiuri biblice nou-testamentare cu privire la oficierea Sfințelor Taine și ierurgii bisericești, Vol. V – Hirotonia*, Editurile Învierea și Eurobit, Timișoara, 2019

19. Sf. Vladimir, Mitropolitul Kievului, *Despre educație*, Ed. Sophia, București, 2003

20. Pr. Prof. Dr. Dan Sandu, *Cununia – taina comuniunii eterne*, în vol. *Nunta – Ghid pentru organizare perfectă*, Editura Samia, Iași, 2006

II. Studii și articole:

1. ASCOR Sibiu, *Tinerete, ideal, Biserică*, Editura Agaton, Făgăraș, 2006

2. Pr. Drd. Costel Burlacu, *Familia creștină în opera Sf. Ioan Gură de Aur*, publicat în revista *Altarul Banatului*, Nr. 1-3/2011, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 2011

3. Ciprian Bâra, *Prezentare de carte: Personalitatea și actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur*, articol publicat în Ziarul Lumina la data de 30 Aprilie 2008

4. Pr. Dan Toader, *Copiii – dar divin* – articol publicat în Ziarul Lumina la data de 2 iunie 2017

ȘCOLILE NAȚIONALE ORTODOXE DIN GRANIȚA MILITARĂ BĂNĂȚEANĂ

Preot NICOLAE BĂCILĂ
Parohia Bănia

Cercetătorii germani, maghiari și români ai învățământului românesc bănățean au accentuat faptul că Banatul și mai ales Granița sa militară și-au avut un învățământ organizat înaintea Ungariei și a altor ținuturi dominate de Imperiul Habsburgic. Iuliu Vuia și alți câțiva istorici, mergând pe urmele acestor cercetători, susțin prioritatea românească bănățeană a învățământului, dar nu de sorginte vieneză, ci dezvoltată cu mult timp înainte, din necesitățile interne ale societății românești bănățene¹.

Românii din granița Banatului, mereu în calea fluctuației inerente regiunii, au fost obligați de astfel de împrejurări, cel puțin cei mai răsăriți dintre ei, să învețe carte, pentru a putea face față împrejurărilor mai complicate din aceste părți, față de cele din interiorul imperiului².

Prin pacea de la Passarowitz, din 21 iulie 1718, pe lângă noile regiuni anexate Imperiului Habsburgic, primesc dreptul de a face comerț în Imperiul Otoman și restul supușilor austrieci, deși bănățenii după 164 de ani de stăpânire otomană erau destul de versați. Dar, și pentru acest lucru era necesar un minim de știință de carte, fiind impus de împrejurările vieții, înaintea iluminismului imperial vienez, stare confirmată și de documentul Cancelariei din Viena, care atestă faptul că înainte de preluarea militară,

în aceste ținuturi au funcționat școli susținute de comunitățile sătești³.

Instruirea și educarea majorității tineretului din Granița bănățeană se făcea în școlile naționale. Autoritățile militare austriece nu au acordat nici un sprijin acestor școli, mai ales pentru faptul că erau de factură ortodoxă. Consiliul aulic de război se preocupa numai de organizarea școlilor triviale, care pregăteau viitorii subofițeri. Erau găsite suficiente pretexte pentru a se eschiva de la grija pentru școlile naționale pe care le considera inutile și un adevărat balast pentru comunitate. După ce școlile naționale ortodoxe au fost puse sub controlul comisiilor școlare, care funcționau pe lângă regimente, se intensifică introducerea limbii germane în aceste școli, punându-se piedici angajării învățătorilor naționali care trebuiau să susțină un examen prealabil în fața directorului școlar german care îi putea respinge și deci lăsa școala fără învățător⁴.

Disprețul administrației austriece față de aceste școli cu litere chirilice, cu citire din cărțile bisericești, cu puțină scriere, cântare bisericească și ceva socoată, nu înseamnă inexistența acestora, ci continuarea unei vechi tradiții deși ele vor fi reorganizate și vor apărea în statisticile habsburgice ca mari realizări ale reformelor vieneze, odată cu apariția iozefinismului, a reorganizării Consiliului aulic (1761) și a influențelor iluministe la Curtea vieneză (Kaunitz, Justi, Martini, Sonnenfeles, Qualtenberg, Hess)⁵.

În 1771 este emis Normal-Patent sau Regulamentul iliric pentru școli. Acest Regulament este un document transparent al principiului diplomatic austriac „divide et impera”: despărțirea organelor civile de cele bisericești, pentru consolidarea autorității centrale. Spre a se stopa procurarea de cărți din Țările Române ori din Rusia se promite înființarea unei Tipografii la Viena pentru „românii neuniți”, dar și posibilitatea ca aceștia să-și educe „pruncii la școalele catolicilor” (motivul este lesne de sesizat)⁶.

Numărul școlilor naționale crește odată cu numirea lui Grigorie Obradovici ca inspector școlar, despre care se spune că a numit la aceste școli numai învățători cu studii corespunzătoare, îngrijindu-se și de îmbunătățirea bazei materiale. Astfel, la sfârșitul secolului al XVIII-lea erau 130 de școli naționale.

Dar pentru a se asigura întărirea guvernării habsburgice prin intermediul școlii, tendința de germanizare era secundată de aceea de catolicizare. Am pomenit mai înainte de prevederea din Normal – Patent, de a se înzestra toate școlile naționale ortodoxe din Granița cu numeroase cărți romano-catolice (2000 de catehisme și 200 evanghelii), ca și alte acțiuni prozelitiste, fapt ce atrage protestul ierarhiei sârbești în 1778, care menționa și faptul că școlile confesionale din granița erau uitate de oficialități. Mai mult, lui Nicolae Stoica de Hațeg, viitorul protopop și cronicar, care dorea să ajungă învățător în aceeași zonă confiniară (la școala din Bozovici) i s-a pus condiția trecerii la catolicism, ceea ce nu a acceptat. Rezultatul acestor acțiuni prozelitiste și de deznaționalizare a avut un efect contrar așteptărilor pentru autorități, „căci tineretul ortodox având posibilitatea instruirii superioare va deveni purtătorul de cuvânt al redeşptării naționale”⁷.

Școlile naționale din Granița militară bănățeană încep să se dezvolte după terminarea războiului austroturc. La aceasta a contribuit siguranța vieții locuitorilor, oblăduită de pacea încheiată și de noua conjunctură politică, ceea ce a dus și la o înflorire economică. Congresul național iliric, ținut în anul 1790, asigurând pe împărat de loialitatea națiunii ilirice, cere înmulțirea numărului de școli greco-ortodoxe și îndrumarea lor de inspectori școlari de religie ortodoxă. Într-adevăr, numărul școlilor naționale crește. Protopopul Nicolae Stoica de Hațeg depune o fructuoasă activitate pentru înființarea — sau pentru reînființarea — de școli naționale în protopopiatul Mehadiei. El însuși relatează că episcopul de Vârșeț l-a chemat și i-a citit scrisoarea de la comandamentul general militar din Timișoara, prin care era încredințat de către Cancelaria aulică ilirică să se ocupe „ca naționalnicile școale din tot regimentul, ce-s de 5 ani părăsite, să umblu și în bună stare iarăși să le rânduiesc⁸.” Trebuie subliniat efortul acestui luminat cărturar român, care într-o vreme de cumplită sărăcie a reușit să determine populația satelor din regimentul româno-iliric să aibă din nou școli, încât în 1793, în luna martie, când episcopul și mai mulți ofițeri din regiment se aflau în protopopiatul Mehadiei, au constatat că organizase bine școalele. Desigur nu s-au putut înființa imediat școli în toate localitățile din regimentul româno-iliric. În anul 1792, în cele 85 comune cu parohii și 25 filiale, existau numai 46 de școli, care funcționau în case părăsite, în biserici arse sau în colibe făcute din nuiele împletite⁹.

Pentru școlile românești și sârbești, construirea și întreținerea edificiilor școlare a constituit o piedică de seamă în dezvoltarea învățământului. Unele localități reușiseră să-și ridice edificii înainte de 1774, astfel că în peisajul sătesc apare o nouă instituție socială, școala, dorindu-se ca învățământul să se desfășoare într-o clădire proprie și nu în tinda bisericii sau în casa preotului sau a învățătorului. Starea edificiilor școlare naționale ortodoxe era cel puțin deplorabilă, mai ales în secolul al XVIII-lea. Clădi-

rile aveau un aspect jalnic, puține erau cu înfățișare satisfăcătoare și rare cele în stare optimă. Așa că observațiile lui D. Țichindeal cu privire la această stare a clădirilor școlare este cât se poate de realistă: „De voiești să știi în sat unde e școala, nu întreba pe nimeni, ci dute, apoi vei afla o casă nu departe de biserică, dezgrădită, descoperită, cu ferestrele sparte și cu hârtie lipite, să știi că aceea e școala”¹⁰. Pe parcursul secolului al XIX-lea sa încercat ca astfel de deficiențe să fie înlăturate, dar din lipsa mijloacelor financiare, edificiile școlare românești vor rămâne mici, neîncăpătoare, neluminoase, neigienice, așa cum se constată în 1869¹¹. Evident școlile triviale catolice germane se găseau într-o situație mult mai corespunzătoare, deoarece spre deosebire de școlile naționale ortodoxe care depindeau de posibilitățile economice ale comunelor care le întrețineau, acestea erau suportate din fondul proventelor (casieria regimentului)¹².

Școlile naționale aveau două clase cu patru ani de învățământ, fiind frecventate de copii în vârstă de 8-12 ani. Conținutul învățământului era predominant religios, cărțile de cult servind ca și manuale școlare. Mai târziu, în secolul al XIX-lea, au fost aduse manuale școlare tipărite la Viena. Învățătorii erau recrutați atât dintre localnici, cât și din Țara Românească și Transilvania. Ei erau susținuți de către localnici, fie în bani numerar, fie cu produse în natură. Salariul era destul de mic, de aceea învățătorii se îndeletniceau și cu agricultura ori prestau servicii la primărie sau la biserică pentru a se întreține.

La începutul secolului al XIX-lea s-a reglementat și plata învățătorilor, localitățile fiind, în acest sens împărțite în trei categorii, după numărul caselor. Din păcate salariile nu puteau fi plătite, multe localități din Graniță fiind sărace.

Învățătorii naționali, români sau sârbi, nu aveau o pregătire specială în domeniu. Din 1776 învățătorii din Graniță erau pregătiți la Școala Normală din Panciova, iar mai târziu la Școala Normală de la Biserica Albă. Preparandia din Arad, care își inaugurează cursurile în noiembrie 1812, a avut un rol excepțional în pregătirea sistematică a învățătorilor. Corpul didactic al acestei școli era alcătuit din D. Țichindeal, C. D. Loga, Ioan Mihuț și Iosif Iorgovici. Durata cursurilor era la început de 15 luni, în 1815 era de 2 ani, iar din 1876 de trei ani, ca în 1884 să fie de 4 ani¹³. Nu mai puțin lăudabilă este inițiativa protopopului Caransebeșului, Ioan Tomiciu, care propune în anul 1807 autorităților militare un proiect pentru o mai bună organizare a învățământului național ortodox în regimentul grăniceresc româno-sârb, care prevedea și pregătirea învățătorilor. Acesta a fost aprobat de Consiliul aulic de război din Viena abia în anul 1820. Primul curs pentru pregătirea învățătorilor, desfășurându-se la Caransebeș în lunile mai-iulie 1820. Acesta a fost continuat prin numirea lui Constantin Diaconovici Loga ca director al școlilor naționale din Graniță, în anul 1830, care a adus o înviore a învățământului național ortodox. Loga a reorganizat cursurile și le-a îmbunătățit, sporind și durata lor la 6 luni. În „școala preparandă”, reorganizată de el erau predate pe lângă tipicul, cântarea bisericească, istoria biblică și catehismul, materii laice precum: pedagogia, metodică, gramatica, istoria, geografia, aritmetica, citirea și scrierea germană, măiestria grădinilor și creșterea albinelor¹⁴.

În fiecare an înainte de 1 octombrie, începutul anului școlar, aveau loc conferințe didactice sau norme cu toți învățătorii de pe raza regimentului, oferindu-li-se cu acest prilej îndrumări metodice și practice. La sfârșit de an școlar (sfârșit de iunie), avea loc un examen, care se desfășura într-un cadru festiv, în fața directorului școlilor naționale, a ofițerului însărcinat de regiment cu supravegherea școlilor, a conducerii administrative a comunei, a preotului și a sătenilor.

Toate aceste acțiuni, ca și altele, aveau drept scop desăvârșirea intelectuală a dascălilor, luminarea tineretului.

A fost necesară o luptă de peste trei decenii, soldată cu multe lipsuri și opreliști, și doar neînțelegerile dintre forurile superioare vieneze și lupta pentru competențe a dus la încadrarea școlilor naționale ortodoxe în organizația militară, la unele favoruri pentru numeroși orfani ai grănicerilor, posibilitatea ca cei mai talentați să urmeze școlile de ofițeri, de-a primi burse la Academia Militară sau alte școli și instituții școlare militare. În Graniță vor funcționa astfel, pe lângă școlile triviale germane și cele naționale grănicerești, 3 școli matematice, 2 școli de fete, o școală silvică la Caransebeș cu posibilități reduse de frecvență pentru românii ortodocși. Simpla comparație a sumei de 130 000 florini, cheltuieli erariale pentru cantonul german al graniței, și doar 19 069 florini cheltuieli erariale pentru cantonul valaho-ilir, în anul 1799, evidențiază politica protecționistă dusă de stăpânirea habsburgică în granița bănățeană¹⁵.

În 1866 învățătorii români din Episcopia Caransebeșului, ca reacție la abuzurile de deznaționalizare a clerului sârbesc din trecut, doreau să iasă de sub „tutela clerului”, dar încercările lor se izbeau de defecțiunile sistemului. Dacă treceau la școlile comunale unde erau mai bine retribuiți având și alte favo-

ruri, ar fi trebuit să predea în limba statului, ceea ce ar fi însemnat că „naționalitatea noastră ar suferi o lovitură amară”¹⁶.

”Pentru „creșterea intelectuală” a tinerilor ortodocși români bănățeni și pentru formarea multor generații de intelectuali, au fost folosite fondurile unor fundații ca: Emanuil Gojdu, episcopul Nicolae Popea, Emanuil Ungureanu ș.a. Aceste fonduri erau administrate de Biserica Ortodoxă.

Prin legea 28 din 1876 se restrâng unele drepturi acordate forurilor bisericești în chestiunile școlare. Limba maghiară devine obiect obligatoriu de predare. Deja prin legile speciale din 1872 se lovește în școlile de graniță, devenite școli comunale, la care treptat absolvenții Institutului Pedagogic Ortodox din Caransebeș nu mai sunt acceptați, cu toată lupta ortodocșilor români de ași revendica în 1879 școlile populare din fostul confiniu militar. La aceste școli, începând cu 1880, sunt numiți numai învățători maghiari, iar din 1907 dascăli unguri care nu cunoșteau limba română¹⁷. Episcopul Caransebeșului Nicolae Popea scria, în 20 martie 1903, că este necesar mai ales „în timpul de astăzi cu împrejurările lui vitrege ca școala să demustre (arate n.n.) credincioșilor că jertfele lor aduse pentru instrucția în școlile confesionale se răsplătesc aducând roade bune”. Prin legea Appony din 1907 era vizată și desființarea școlilor confesionale, numărul școlilor de stat crescând brusc, în detrimentul românilor ortodocși, ca în final să se fixeze așa zisa „Zonă culturală” maghiară, ca tampon în vremea primului război mondial pentru a preveni influențele și relațiile dintre români, ca și imboldul trecerii la frații de peste munți, urmărindu-se etatizarea tuturor școlilor naționale¹⁸.

Dacă învățământul era inclus în politica oficială de stat a monarhiei austriece, în cadrul acestuia erau adunate priorități, pentru un anumit tip de școală. Se remarcă interesul pentru învățământul trivial.

Școlile triviale germane din Granița bănățeană erau organizate conform legii școlare austriece din 1774. Aveau trei clase și se învăța: religia, citirea, scrierea, aritmetica, caligrafia, gramatica și ortografia. Ele au funcționat în localitățile unde erau sedii de companii, fiind frecventate de copii de naționalitate germană, dar și de români sau sârbi, dintre care erau recrutați viitorii subofițeri. Învățământul era în limba germană. Acest tip de învățământ nu s-a confruntat cu aceleași greutăți ca și cel național. Viena a manifestat o deosebită atenție față de aceste școli, a dat dispoziții să fie construite edificii școlare bune care să aibă și locuință pentru învățător, salariul învățătorilor din aceste școli fiind cu mult mai mare decât al învățătorilor naționali, fiind remunerat din casa regimentului, pregătirea învățătorilor care erau numai de confesiune catolică era mult mai bună.

Școlile triviale au luat amploare după 1800, când se termină ostilitățile dintre austrieci și turci. În Banatul de Graniță au existat 12 școli triviale la: Mehadia, Bozovici, Moldova Nouă, Slatina, Petnic, Bolvașnița, Ohababistra, Teregova, Prigor, Berzasca, Globurău, și Caransebeș. Localitățile respective fiind populate de români, majoritatea elevilor erau români ortodocși¹⁹. Cea dintâi școală trivială sătească a fost înființată la Bozovici. Consiliul aulic de război a redus numărul școlilor triviale, spre a se opri accesul prea multor români la ele.

Modestele școli naționale își continuă totuși existența, conform vechilor tradiții, și nu numai că nu dispar la organizarea celor câteva școli triviale germane, dar se și înmulțesc continuu, cu toate piedicile organelor oficiale austriece.

Așadar, pe teritoriul Graniței militare a Banatului istoric, învățământul a trecut printr-un proces complex. Mai întâi educația s-a făcut pe bază de tradiție, în școlile naționale confesionale ortodoxe, frecventate de cei mai mulți copii. Aceste școli corespundeau cerințelor sociale și politice ale vremii respective, fiind utile pentru menținerea identității și continuității național-ortodoxe. Pentru dascălii acestor școli, ideile ce se desprindeau din Răscoala lui Horea erau mai apropiate de inima lor decât ideile Revoluției franceze, iar cererile din Supplex Libellus Valachorum²⁰ erau superioare ordinilor de a se introduce în școlile românești limba germană sau maghiară. Gândirea pedagogică a acestor dascăli este îmbogățită cu idei noi cuprinse în cărțile religioase și în învățăturile bisericești, ea fiind reflectată în legile și regulamentele școlare și, mai ales, în lucrări cu conținut pedagogic. Plasată în contextul social-economic și spiritual al vremii, școala națională, cu o existență modestă și împovărată de lipsuri, a jucat un rol de seamă în pregătirea sufletească pentru profundele transformări pe care le va aduce secolul al XIX-lea, fără a fi scutită de frământările epocii.

Note :

1 Iuliu Vuia, *Școlile românești bănățene în sec. al XVIII-lea*, Orăștie, 1896, p.33

2 Există o foarte mare asemănare în dezvoltarea culturală din teritoriul graniței bănățene cu cea a

Braşovului și a școlii sale românești –

3 P. Radu, D. Onciulescu, *Contribuții la istoria învățământului din Banat până la 1800*, Editura Litera, București, 1977, p. 105

4 C. Feneșan, *Contribuții la istoricul învățământului în Granița militară bănățeană la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, în *Studii de istorie a Banatului*, vol. II, Timișoara, 1970, p. 98

5 P. Radu, D. Onciulescu, op. cit., p. 105; Arhiva Parohiei Ortodoxe Române Borlovenii - Vechi (Caraș-Severin), Fond circulare, Vol. II, f. 98

6 Vasile V. Munteanu, *Contribuții la istoria Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990, p. 184

7 I. D. Suci, *Unitatea poporului român. Contribuții istorice bănățene*, Timișoara, 1980, p.34

8 Arhiva Parohiei Ortodoxe Române Borlovenii Vechi (Caraș-Severin), Fond circulare, Vol. I, f. 50

9 Nicolae Magiar, *Nicolae Stoica de Hațeg: preocupări istoriografice*, Editura Învieirea, Timișoara, 2008, p.140-143

10 I. Vulcan, Dimitrie Cichindeal, București, 1893, p. 14

11 Victor Țârcovnicu, *Istoria învățământului din Banat până la anul 1800*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p. 167

12 Ibidem, p. 172

13 Vasile V. Munteanu, op. cit. p. 186

14 Constantin Diaconovici Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822, p. 384

15 P. Radu, D. Onciulescu, *Contribuții la istoria învățământului din Banat până la 1800*, Editura Litera, București, 1977, p. 124

16 Victor Țârcovnicu, *Contribuții la istoria învățământului românesc din Banat (1780-1918)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 164

17 Ibidem

18 Vasile V. Munteanu, op. cit., p. 187

19 Ștefan Pascu, Anghel Manolache, Gheorghe Pârnuță, Ion Verdeș, *Istoria învățământului din România*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 300-301

20 Nicolae Bocșan, *Contribuții la istoria Iluminismului românesc*, Editura Facla, Timișoara, 1986, p. 113.

SFÂNTA SOFIA.

PREDICĂ LA SFÂNTA TAINĂ A BOTEZULUI

Preot AUREL FEDIUC
Parohia Crai Nou

„Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Mt. 28, 19).

Astăzi, prin Taina Botezului, acest prunc a fost încorporat în Trupul tainic al Bisericii lui Hristos, primind prin încreștinare „ipostasul nașterii din Dumnezeu” (Sf. Dionisie Areopagitul). El va avea posibilitatea să înainteze dinamic în viața dumnezeiască a lui Hristos, ca „făptura cea nouă”, pentru „că în Hristos Iisus nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă” (Gal. 6, 15).

Astăzi este o bucurie pentru părinții lui și pentru toți, pentru că, el s-a renăscut ca fiu al Împărăției lui Dumnezeu; s-a dezbrăcat de „omul cel vechi”, al păcatului (Col. 2, 11-12) și s-a îmbrăcat în „omul cel nou”, (Col. 3, 9-10, 12, 14); omul hristologic (Gal. 3, 27). Părinții lui s-au bucurat când s-a născut, dar, acum se bucură și mai mult pentru că acest copil a primit pe Hristos Euharistic .

Botezul este Taină Sfântă instituită de Mântuitorul Iisus Hristos (Mt. 28, 19), după slăvita Sa Înviere din morți, săvârșită de Biserică prin ierarhie sacramentală, prin care, prin întreita afundare a primitorului în apă sfințită, în numele Sfintei Treimi, cu rostirea formulei: „se botează robul lui Dumnezeu (numele) în numele Tatălui - Amin, al Fiului - Amin, al Sfântului Duh - Amin, acum și pururea.... - Amin; prin care cel botezat primește iertarea păcatului strămoșesc și a celor personale și devine membru al Bisericii lui Hristos. Omul este chemat la mântuire printr-un proces dinamic de urmare a lui Hristos (Marcu 8, 34), de la botez până la sfârșitul vieții, ceea ce, acest lucru este posibil doar prin Taina Botezului.

Omul crește duhovnicește și poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu doar prin Harul Duhului Sfânt primit la Botez, așa cum o floare crește și se dezvoltă doar udată și ajutată de căldura și lumina soarelui. Importanța Botezului creștin este subliniată de Mântuitorul Iisus Hristos astfel: „...De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Este o Taină irepetabilă întrucât: „Este un Domn, o credință, un botez” (Efeseni 4, 5).

În Biserica Ortodoxă Botezul se administrează copiilor, dar și „tuturor” doritorilor, fapt menționat încă din Biserica primară și precizat în Fapte 2, 38- 39: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre și veți primi darul Duhului Sfânt, căci vouă vă este dată făgăduința și copiilor voștri și tuturor celor de departe, pe oricâți îi va chema Domnul Dumnezeu vostru”.

Botezul creștin este diferit de botezul lui Ioan săvârșit Mântuitorului Iisus Hristos. Botezul Sf. Ioan Botezătorul a avut un scop profetic și didactic, „spre împlinirea a toată dreptatea” (Matei 3, 15), adică spre însușirea de către Hristos a misiunii Sale mesianice de a muri și a lua păcatele omenirii prin Jertfa de pe Crucea Golgotei, pe când Botezul creștin nu este simbolic (ci curățitor de păcate) prin apă, prin „Duh Sfânt și foc” (Marcu 9, 49-50; Matei 3, 11), fiind astfel instituit de Domnul Hristos (Matei 28, 19).

Iubiți părinți și cinstiți nași, începând cu acest eveniment aveți o nouă responsabilitate în fața lui Dumnezeu și în fața acestui prunc, încreștinat astăzi. Dumneavoastră veți fi îndrumătorii, pedagogii și susținătorii morali și materiali ai acestui pruncușor, misiune care o să vă onoreze și poate mai târziu vă va fi mângâiere. Trebuie să știți că va trebui să fiți primii care îl veți învăța să facă sfânta cruce, îl veți învăța să se roage, îl veți învăța să se comporte creștinește, îi veți îndruma pași spre biserică sau îl veți deprinde cu însușirea bunului simț și primelor litere din alfabet .

Ce frumos și valoros este când părinții și nașii te învață „primele litere” ale înfăptuirii virtuții! Este o adevărată comoară pe care o primești. Prin viața și chipul unui om se descoperă părinții și profesorii aceluia. Știm că cei șapte ani de acasă sunt de aur. Așadar, misiunea dumneavoastră este sfântă și formează fundamentul vieții lui. Vă rog foarte mult să vi-o îndepliniți cu conștiinciozitate. Nu uitați și de ajutorul material, foarte necesar în viață. Insuflați-i credința în Dumnezeu și povățuiți-l să mulțumească lui Dumnezeu pentru toate.

SLUJIRE ȘI ZIDIRE SFÂNTĂ LA PAROHIA RECAȘ II¹

Preot AURELIAN MILĂ
Parohia Recaș II

Credința, înainte de toate, este cea care a zidit temelia popoarelor lumii, cea care a dat chează, liniștea, dar mai ales pacea și echilibrul în orice comunitate.

În anul 2003, în localitatea Recaș, copiii de la Centrul de Plasament nr. 8 (așa se numea pe atunci) formau o mică comunitate care avea nevoie de Dumnezeu.

Căutările acestor *mai mici frați ai lui Hristos* și-au găsit făgașul atunci când în incinta instituției s-a sfințit biserica pe care o doreau de atâta timp.

Clădirea exista: o fostă cantină a Școlii Ajutătoare *Constantin Păunescu* rămasă nefolosită, a cărei *piatră de temelie* fusese pusă în 1990. A fost proiectată de inginerul Sturza. La ridicarea ei și-au adus contribuția: Asociația *Kinder curtz Bund* din Herdeke, Consiliul Județean Timiș, Primăria Recaș, Inspectoratul de stat pentru persoane cu handicap Timiș. În acest loc s-a pregătit și s-a servit hrana zilnică pentru copii vreme de 10 ani.

Aici s-a spus pentru prima dată după revoluția din 1989 rugăciunea *Tatăl nostru*, iar apoi s-a rostit zilnic, cât timp a funcționat cantina. Și iată cum o cantină ce asigura hrana trupească s-a transformat într-o cantină pentru hrana sufletească.

Clădirea, o construcție interesantă, pare să fi fost *predestinată* pentru rugăciune: formă de corabie, de navă, iar în interior grinzile de susținere sunt suprapuse în formă de cruce. Grinzile laterale te duc cu gândul la aripile unui înger, iar numărul ferestrelor frappează: doisprezece, întocmai ca numărul apostolilor.

La 13 iulie 2003
Preasfințitul Lucian
Lugojanul (pe atunci
episcop vicar la Timișoara)
a sfințit biserica instituției,
cu hramul *Sfinții Apostoli
Petru și Pavel*.

În acest locaș copiii au pictat pe sticlă mici icoane ce au fost puse pe pereții albi.

Treizeci și cinci de copii au format corul bisericii, doi copii ajutau în altar și unul trăgea clopotul la începutul slujbelor. O adevărată implicare: o biserică pictată de copii și slujită de aceștia!

În octombrie 2003 a fost donat bisericii un clopot de 50 de kg, fabricat la Târgu Mureș. Clopotnița din bârne de lemn, acoperită cu șindriliță, a fost construită de meșteri locali.

¹ Material realizat sub îndrumarea și cu sprijinul diac. ing. **TIMOTEI ANIȘORAC**, consilier patrimoniu și construcții bisericești la Centrul eparhial

În timp, fiind construită din materiale economice și în doar o săptămână, clădirea bisericii a început să se degradeze vizibil. Perioada ei de utilizare de 10 ani expirase de ani buni și acest lucru se simțea tot mai acut.

Clădirea nu putea fi renovată, ci doar refăcută din temelie.

La îndemnul vrednicului de pomenire, Mitropolitul Nicolae al Banatului, în anul 2007 se înființează parohia Recaș II și apare necesitatea construirii unui nou locaș de cult trainic, orașul Recaș fiind într-o continuă extindere.

Terenul pentru construcție, situat într-un teren cu bun acces, a fost dat în folosință de către Primăria orașului Recaș, iar proiectul de construcție are ca model mănăstirea Brâncoveni din județul Olt, ctitorită de voievodul martir Constantin Brâncoveanu.

Proiectul a fost realizat de doamna arhitect Mariana Fucs, având ca ajutor pe doamna arhitect Elena Laslo. Rezistența clădirii a fost proiectată de către d-nul inginer George Căpățâneanu.

La 29 septembrie 2009, în prezența protopopului Timișoarei Ioan Bude și al primarului Marinel Pașca, Preasfințitul Episcop Vicar Paisie Lugojanul, împreună cu pr. paroh Aurelian Milă și un sobor de preoți, a pus piatra de temelie a noului lăcaș de cult.

Biserica parohială cu hramurile *Acoperământul Maicii Domnului și Sfinții Martiri Brâncoveni* (L=29.

l= 8m și h=18m) este construită în stil bizantin basilical cu planul treflat, pridvor înalt, deschis, brâncovenesc, marcat de opt coloane cu arcade lungi și capiteluri în degrade, cu bolta semicilindrică și cu turla pe naos.

Construirea bisericii a început în 2009 prin turnarea fundației, iar apoi a continuat în 2010-2012. După 2012, vreme de doi ani, nu s-a construit nimic, din cauza lipsei de fonduri. Lucrările au reînceput în 2014 și au fost finanțate de Ministerul Cultelor, Consiliul Județean Timiș, Primăria Orașului Recaș, sponsori și donatori credincioși.

În 2015 biserica era acoperită cu tablă de zinc titan și tencuită în exterior, fără ferestre. La 15 noiembrie 2015, ÎPS Ioan, Mitropolitul Banatului împreună cu pr. Mircea Szilagyi- protopop la Timișoara II, cu preotul paroh și un sobor de preoți, sfințește crucea ce se așează pe cupolă. Atunci am primit îndemnul și binecuvântarea ca până de Paștile anului următor să slujim în biserica cea nouă.

În 2016 a fost turnată șapa pentru pardosea și au fost montate ferestrele din lemn stratificat.

Începutul slujirii noastre în acest nou locaș a fost în săptămâna mare din anul 2016 și astfel, la 1 mai, am slujit Sfânta Liturghie la Învierea Domnului.

La strană activează un grup de tineri numit grupul *Filothia*, condus de către preoteasa Laura Milă.

În 2018, la 7 iulie, a fost adusă icoana Maica Domnului Eleusa (Milostiva), pictată pentru biserica noastră la mănăstirea Vatoped din Sf. Munte. A fost primită cu mare bucurie de credincioși, împreună cu un sobor de preoți și purtată în procesiune cu rugăciuni și cântări în jurul bisericii. A fost așezată în biserică la loc de cinste într-o axioniță sculptată manual de către meșteri din jud. Neamț.

În acest an a fost finalizat iconostasul bisericii, realizat de meșteri din Bacău.

Lucrările nu s-au încheiat, mai sunt necesare placarea pridvorului și a soclului bisericii, construirea unei clopotnițe și pictarea lăcașului de cult.

În sfânta noastră biserică, ridicată cu jertfe și multe rugăciuni de-a lungul anilor, își găsesc mângâierea deopotrivă copiii de la Centrul de Plasament și creștinii din comunitatea noastră. Aici primesc cu toții puțină dragoste și odihnă sufletească, pe care de multe ori în lume nu le află.

ACTUALITATEA EPARHIALĂ

Hramuri mănăstirești

La sărbătoarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare – 2 iulie, Mănăstirea Dobrești din județul Timiș, ctitorie a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a îmbrăcat haine de sărbătoare, cinstindu-și ocrotitorul spiritual.

La bucuria obștii monahale și a pelerinilor veniți din Timișoara, Lugoj și din satele aflate în proximitatea mănăstirii, a luat parte și Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, care a săvârșit, în subsolul noii biserici a lăcașului monahal, Sfânta Liturghie, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

În cuvântul de învățătură, rostit cu acest prilej, Înaltpreasfinția Sa a vorbit credincioșilor prezenți la Sfânta Liturghie despre viața și lucrarea Sfântului Ștefan cel Mare în susținerea Bisericii lui Hristos din Moldova, Țara Românească și Transilvania, precum și din spațiul balcanic.

La finalul sinaxei euharistice, a fost oficiată slujba de pomenire pentru părinții Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Stela și Alexie și au fost binecuvântate prinoasele aduse de obștea monahală în cinstea Sfântului Ștefan cel Mare, apărător al creștinismului și ctitor de locașuri sfinte.

Alături de credincioși, la cel de-al treilea hram al acestei vetre monahale, au

participat și membrii Asociației moldovenilor din Banat „Ștefan cel Mare și Sfânt”, care, în fiecare an, își aduc aportul la buna desfășurare a acestei sărbători.

*

La 20 iulie, când Biserica Ortodoxă cinstește pe Sfântul Mare Prooroc Ilie Tesviteanul, două vetre monahale din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei au îmbracat haine de sărbătoare, cinstindu-și, prin rugăciuni, ocrotitorul spiritual.

Mănăstirea Românești din țara Făgetului, ctitorie a patriarhului Elie Miron Cristea, a primit vizita chiriarhală a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului.

*

De asemenea, la Mănăstirea Dobrești, Sfânta Liturghie a fost oficiată de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei împreună cu un sobor de preoți.

Cuvântul de învățătură a fost rostit de Preasfinția Sa, care a evidențiat râvna profetului Ilie pentru cele sfinte, îndemnându-ne și pe noi credincioșii să fim mărturisitori ai puterii lui Dumnezeu în această lume seculară.

Credincioșii, pelerinii și membrii Asociației „Ștefan cel Mare” s-au rugat Sfântului Ilie, păstrând distanța socială conform legislației în vigoare, în vremea acestei pandemii.

Prin osârdia protosinghelului Matei Buliga, starețul mănăstirii Dobrești, credincioșii și pelerinii au primit la finalul slujbei pachete cu hrană, ambalate igienic.

Așezământul monahal din Dobrești, comuna Bara, a fost înființat la 9 iulie 2003, cu binecuvântarea Înalt Preasfințitului Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului și la inițiativa și stăruința Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel (pe atunci Mitropolit al Moldovei și Bucovinei), originar de pe aceste meleaguri bănățene.

De la sfințirea locului pe care se construiește mănăstirea și așezarea pietrei de temelie a sfântului lăcaș, ce au avut loc la data de 23 octombrie 2005, lucrările de construcție desfășurate la noua vatră monahală bănățeană au avansat încurajator.

În prezent, la biserica mănăstirii se desfășoară lucrările de pictură, fiind finalizate altarul, turla bisericii și o parte din naos.

Din încredințarea Prea Fericitului Părinte Daniel, Mănăstirea Dobrești are ca ocrotitori pe “Sfânta Cuvioasă Parascheva”, “Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” și “Sfântul Voievod Ștefan cel Mare”.

Examen de licență la Facultatea de Teologie din Timișoara

Studentii teologi care au urmat cursurile Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, promoția 2016-2020, au susținut joi, 9 iulie, examenul de licență. Aflându-ne în perioada stării de alertă, prezentarea și susținerea lucrărilor de licență s-au desfășurat online, în timp real, în fata comisiei de examen, prin intermediul unei platforme alese de departament, care să permită transmiterea, recepționarea simultană (în direct) și înregistrarea de conținut audio-video.

„În acest an, fiind cu toții afectați de efectele pandemiei cu noul coronavirus, susținerea examenului de licență s-a desfășurat în condiții deosebite, conform cu metodologia elaborată de către Universitatea de Vest din Timișoara. Din fericire, Universitatea, fiind o instituție de top din țară, avea deja pregătită toată infrastructura informatică, pentru ca toate aceste examene să se desfășoare în cele mai bune condiții. Noi, profesorii, am beneficiat de o pregătire în prealabil; Înaltpreasfințitul Părinte Ioan ne-a îndemnat să efectuăm simulări, cu o săptămână înaintea examenului, pentru ca totul să se deruleze în condiții optime, ceea ce s-a și întâmplat. Astfel, promoția 2020 a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, specializarea Teologie pastorală, a finalizat studiile, iar noi ne-am bucurat că am avut o promoție de studenți bine pregătiți”, a spus pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga, șeful Catedrei de Teologie.

Comisia de examinare, alcătuită din cadrele didactice ale facultății, a apreciat dificultatea și importanța temelor abordate, originalitatea lucrărilor, modul de prezentare, capacitatea de sinteză a absolvenților, precum și nivelul lor de cunoștințe teoretice și practice.

După terminarea sesiunii de susținere a lucrărilor de licență, în paraclisului mitropolitan cu hramul „Învierea Domnului” din incinta Centrului eparhial, a avut loc depunerea jurământului de credință în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, și a profesorilor prezenți la ceremonie.

Toți absolvenții au depus jurământul de credință față de învățătura Bisericii Ortodoxe, făgăduind în fața lui Dumnezeu că o vor apăra și propovădui, prin viața lor, ducând mai departe renumele institutului de învățământ și de cultură teologică absolvit.

Întâlnirea pe țară Oastei Domnului, la Timișoara

Cu binecuvântarea, Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, Duminică, 12 iulie a avut loc întâlnirea pe țară a Asociației Oastea Domnului. Întâlnirea s-a desfășurat în parohia Timișoara-Viile Fabric cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”.

Adunarea a fost coordonată de pr. prof. Dr. Vasile Mihoc de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu însoțit de pr. Iosif Toma de la Sfatul frățesc al Oastei Domnului din Sibiu.

Programul evenimentului a debutat cu Sfânta Liturghie oficiată în paraclisul bisericii parohiale, în spațiu deschis, unde cuvântul de învățătură a fost ținut de părintele profesor Vasile Mihoc.

În după-amiaza aceleiași zile, în cadrul adunării au fost rostite cuvinte duhovnicești, reflecții biblice la pericopa evanghelică a zilei, s-au cântat pricesne, s-au rostit poezii din opera poetului Traian Dorz și părintelui Iosif Trifa, două personalități care au marcat istoria Oastei Domnului de-a lungul anilor.

Invitatul special al acestei ediții a fost Preasfințitul Părinte Daniil Stoenescu, care a

transmis un mesaj încurajator celor prezenți, evidențiind misiunea importantă ce o desfășoară Oastea Domnului în cadrul Bisericii noastre.

Din partea Centrului eparhial au fost prezenți la eveniment pr. Marius Sfercoci, inspector eparhial și protopopul Zaharia Pereș, de la Protopopiatul Timișoara I. Mesajul Chiriarhului a fost transmis de inspectorul eparhial, pr. Marius Sfercoci.

Instalarea noului preot paroh al parohiei Timișoara Pădurea Verde

În Duminica a 4-a după Rusalii, din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, a avut loc instalarea noului preot paroh Petru Berbentia la biserica parohiei Timișoara Pădurea Verde, din incinta Muzeului Satului din Timișoara.

Soborul de slujitori a fost alcătuit din P.On. Părinte Mircea Szilagy, consilier administrativ-bisericesc la Centrul Eparhial,

protopopul Cristian Păiș și preoții: Petru Berbentia - noul paroh, Alin Scridon - preotul coslujitor, Aurel Filip - preotul pensionar și Liubomir Matici - preot la Biserica Ortodoxă Sârbă din Ciacova. Sfânta Liturghie a fost săvârșită lângă bisericuța de lemn, monument istoric, din cadrul Muzeului Satului. După cuvântul de învățătură rostit de noul paroh și după otpustul Sfintei Liturghii a urmat scurta ceremonie de instalare a noului preot paroh.

Părintele consilier Mircea Szilagy l-a prezentat credincioșilor pe părintele Petru Berbentia și a menționat activitatea bogată pe care acesta a desfășurat-o în parohiile pe care le-a păstorit în special în parohia „Sf. Ap. Petru și Pavel” - Govândari din Reșița unde părintele a ridicat biserica și un centru parohial, a pus bazele publicației „Foia Govândarului”, a susținut emisiuni la Radio Reșița, a promovat relații de frățietate cu diverse parohii din diaspora (Serbia, Italia); preotul Petru Berbentia a ocupat și funcția administrativă de protopop al Reșiței între anii 2013-2016.

În continuare părintele protopop Cristian Păiș a oficiat ceremonia de instalare a părintelui paroh Petru Berbentia în cadrul căreia i-au fost înmânate sfânta evanghelică și sfânta cruce simbolurile slujirii preotului în parohie în calitate de propovăduitor al Cuvântului lui Dumnezeu, de săvârșitor al sfințelor Taine. De asemenea părintele protopop i-a mulțumit părintelui pensionar Aurel Filip pentru întreaga activitate la parohie, preoților slujitori și credincioșilor prezenți, după care a transmis tuturor binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului.

Noul preot paroh a mulțumit în cuvântul său lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit în slujire și în viață, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan pentru încrederea acordată prin numirea în această parohie, familiei și tuturor credincioșilor prezenți.

Biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” din cadrul complexului *Muzeului Satului Bănățean* este cea mai veche biserică ortodoxă din Timișoara. A fost construită în anul 1746 la Remetea Luncă, ulterior a fost donată credincioșilor din parohia Topla (în anul 1807). În anul 1987 a fost adusă din localitatea Topla la Timișoara, ca apoi între anii 1994-1996 să fie ridicată pe locul unde se află și astăzi.

Hramul bisericii din Remetea Mică

La sărbătoarea Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul, credincioșii creștin-ortodocși români din localitatea Remetea Mică și-au cinstit hramul bisericii din localitate, prin participare la Sfânta Liturghie și ritualul tăierii colacului.

Sfânta Liturghie a fost oficiată în biserica cu hramul „Sf. Ilie Tesviteanul” de către un sobor de clerici, la invitația părintelui paroh Iliia Pavlovici-Pătruț. Au slujit cu acest prilej preoții Gheorghe Dinu de la parohia Comeat, Dan Dologa de la parohia ucraineană Remetea Mică și Valentin Bugariu de la parohia Birda. Răspunsurile liturgice au fost date de strana bisericii și de mai mulți credincioși care păstrează un frumos obicei, cel al cântării în comun.

Cuvântul de învățătură a fost susținut de părintele Valentin Bugariu. Vorbitorul a accentuat importanța comuniunii în viața de rugăciune, de împărtășire cu Sfintele Taine și filantropie a Bisericii. Sfântul Proroc Ilie cinstit aparte de credincioșii bănățeni rămâne un glas care amintește de importanța viețurii după Legea lui Dumnezeu.

După otpustul Sfintei Liturghii a fost oficiat ritualul tăierii colacului pregătit de nașii hramului de anul acesta, Mariana și Ionel Martin.

În încheiere, părintele Iliia Pavlovici – Pătruț ne-a relatat câteva date din trecutul așezării. Astăzi, Remetea Mică este filie a parohiei Mașloc având o frumoasă biserică care a suferit de-a lungul timpului mai multe reparații. Din vremurile de demult, biserica a primit de la parohia Fibiș, în vremea părintelui Aurel Sas un frumos iconostas realizat de pictorul Nicolae Alexici (1881-1873).

În anii din urmă, 2007-2008 prin grija părintelui Iliia Pavlovici au fost efectuate câteva lucrări capitale (subzidire, decapare și apoi tencuire exterioară și interioară), a fost adăugat un pridvor și un turn clopotniță în stil maramureșean. O realizare aparte o constituie bolta brâncovenească a edificiului bisericesc.

Hram la capela Spitalului din Jebel

În data de 2 iulie, la spitalul de Psihiatrie Jebel a avut loc sărbătorirea Sfântului ocrotitor al capelei, Ioan Maximovici, Arhiepiscop de Shanghai și San Francisco.

De dimineață s-a săvârșit Acatistul Sfântului și Sfânta Liturghie afară, în loc special amenajat, păstrându-se distanțarea socială. Bucuria a fost cu atât mai mare cu cât bolnavii nu au mai participat de câteva luni la Sfânta Liturghie, datorită stării de urgență. Reîntâlnirea cu bolnavii a fost una emoționantă, aceștia fiind foarte fericiți că pot participa din nou la Sfânta Liturghie, după atâta vreme. Au fost invitați preoții din Jebel: Florin Groza, Petru Găraș, care au slujit împreună cu preotul misionar al spitalului, Ioan Vasile Cheregi, care la cuvântul de învățătură a evidențiat viața și activitatea Sfântului Ioan Maximovici

La final, preotul spitalului a cântat pricesne cu bolnavii, care au luat anafora, au fost unși cu untdelemn sfințit și au primit daruri.

Întâlnirea colectivului redacțional al revistei „Lumina Vieții - Supliment Catehetic” la Timișoara

Miercuri, 7 iulie a avut loc la Centrul Educativ-Misionar „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș” al Parohiei Ortodoxe Române Timișoara Fabric Est o întâlnire de lucru a membrilor Colegiului de Redacție al suplimentului catehetic „Lumina Vieții” de la parohia amintită.

Întâlnirea a debutat cu rugăciunea și un cuvânt de bun venit rostit de P. C. Părinte Aurel-Cristian Tomescu, referent catehetic al Arhiepiscopiei Timișoarei și redactor coordonator al revistei „Lumina Vieții - Supliment Catehetic”.

Au participat la această întâlnire la invitația redactorului coordonator, prof. Daniela Buzatu, inspector de Religie în cadrul Inspectoratului Județean Timiș, prof. Delia Tomescu de la Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva”, prof. dr. Laurențiu Chilibraru de la Școala Gimnazială cu clasele I-VIII, Nr. 30, prof. drd. Alexandru Hrab, de la Școala Gimnazială cu clasele I-VIII din Satchinez, pr. dr. Sorin Lungoci de la Parohia Viile Fabric, diac. dr. Răzvan Fibișan de la Centrul Eparhial, pr. dr. Valentin Bugariu de la Parohia Birda, pr. drd. Doru Melinescu de la Parohia Timișoara Aeroport și Ana-Maria Tomescu, elevă la Colegiul Național

Pedagogic „Carmen Sylva” din Timișoara, secția Teologie Ortodoxă.

Părintele Aurel-Cristian Tomescu a prezentat ultimele două numere ale revistei „Lumina Vieții” cu rubricile, colaboratorii și grafica acesteia. Realizată de profesori, preoți și elevi, publicația este un amvon spiritual-misionar și cultural pentru parohiile, școlile și bisericile din Arhiepiscopia Timișoarei.

Pentru viitor se dorește o și mai bună slujire educativ-misionară prin conținutul secțiunilor tematice care să satisfacă exigențele educaționale și pastorale ale elevilor și credincioșilor de astăzi.

Pe viitor vor fi în sumarul revistei mai multe rubrici: „Ora de Religie” (responsabil Daniela Buzatu) cu rebusuri și jocuri didactice (Delia Tomescu), „Temeiuri biblice” (Aurel-Cristian Tomescu), „Aghiografie românească” (Răzvan Fibișan), „Cateheza Parohială” (Sorin Lungoci), „Viața și slujirea sfinților” (Laurențiu Chilibraru), „Cuvinte duhovnicești” (Alexandru Hrab), „Istorie bisericească” (Valentin Bugariu), „Istoria României” (Daniel Hlodec) și „Editorial” (Doru Melinescu).

De asemenea din discuțiile colegiului redacțional s-a desprins ideea că sunt bine venite spre publicare și alte materiale ale profesorilor, preoților și nu în ultimul rând ale elevilor din Eparhia noastră.

Ședința colectivului redacțional s-a încheiat cu rugăciune și un popas la biserica parohială cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din proximitatea centrului educațional și misionar (A consemnat **pr. VALENTIN BUGARIU**).

PREOTUL-ISTORIC GHEORGHE NAGHI A TRECUT LA CELE VEȘNICE

În 10 iulie anul acesta, Dumnezeu l-a chemat la Sine, după o scurtă suferință (însă având unele afecțiuni mai vechi), pe cel care a împlinit etatea prescrisă de psalmist.

Fratele întru Domnul s-a născut în 16 iunie 1950 la Timișoara, unde va urma școlarizarea preuniversitară. Ulterior, potrivit vocației, frecventează Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, în anii 1969-1973. Apoi este numit paracliser la catedrala mitropolitană timișoreană (1973), cantor tot acolo (1974), preot în Pișchia (jud. Timiș, 1975-77), arhivist la Centrul eparhial (1977-81), preot la Bălteni (jud. Buzău, 1981), cântăreț la parohia Elisabetin din Timișoara (1983-85); la fel în 1985 e trecut gestionar-custode la Muzeul catedralei mitropolitane, pe urmă ajunge paroh la Herneacova (jud. Timiș, 1986-89). În septembrie 1989 emigrează în Germania (la Achen), până în 1992, când pleacă în SUA unde va sluji la Sacramento-California (parohia Învierea Domnului, în anii 1992-2017).

Este autorul prețioasei cărți intitulată *Studii de istoria Bisericii românești din Transilvania și Banat în epoca modernă* (București, 2006, 438 pag.), volum prefațat de Părintele acad. Mircea Păcurariu. De notat că studiile și articolele alcătuite de Părintele răposat, bazate majoritatea pe date arhivistice, sunt tot atâtea contribuții la progresul istoriografiei bisericești și naționale. Sfinția Sa a publicat materiale de interes nu doar în revista eclezială timișoreană, ci și în alte reviste sau volume apărute în țară ori peste hotare. Toată opera sa scrisă ar merita să fie antologată într-un tom sau două, spre a fi de folos cercetătorilor mai tineri, și nu numai, dar în același timp acest demers se va constitui într-o omagiere postumă a unui valoros istoric.

De reținut și aceea că foarte recent Preotul Gheorghe Naghi a scos, împreună cu Doamna profesoară Șipoș Ibolya, ediția *Ioan Boroș – Scrieri istorice* (vol. I, Cluj-Napoca, 2019, 840 p.).

Rugăm pe Stăpânul viilor și al morților să-l odihnească în pace pe acest vrednic slujitor al Altarului și al istoriografiei românești. Fie-i memoria binecuvântată!

Preot prof. dr. VASILE MUNTEAN

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE MITROPOLIT IOAN AL BANATULUI

1 iulie 2020

A primit pe preotul paroh Pavel Indru, de la parohia Moșnița Veche, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Nicolae Cherlea, de la parohia Bacova, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul paroh Tiberiu Benescu, de la parohia Peciu Nou, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul paroh Petru Alexa, de la parohia Jimbolia, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul lect. dr. Daniel Lemeni, de la Facultatea de Teologie din Timișoara.

2 iulie 2020

A oficiat Sfânta Liturghie la mănăstirea Dobrești, cu ocazia prăznuirii celui de-al treilea hram, Sfântul Ștefan cel Mare.

3 iulie 2020

A primit pe domnul ing. Ioan Nină, din Timișoara;

A primit pe preotul Nikola Laus, cancelarul și economul Diecezei Romano-Catolice de Timișoara.

6 iulie 2020

A primit pe preotul coslujitor Marius Oroianu, de la parohia Belinț, din protopopiatul Lugoj, dimpreună cu doamna preteasă Ioana Oroianu.

7 iunie 2020

A primit pe preotul paroh Petru Berbentea, de la parohia Timișoara Pădurea Verde, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul Cristian Păiș, protopopul Oficiului protopopesic Timișoara II.

8 iulie 2020

A primit pe preotul Bujor Păcurar, protopopul Oficiului protopopesic Făget;

A primit pe ieromonahul Rafael Povârnu, lector dr. la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe preotul conf. univ. dr. Constantin Jinga, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe domnul col. Sorin Homeag, directorul Spitalului Militar Clinic de Urgență "Dr. Victor Popescu", din Timișoara.

9 iulie 2020

A primit pe preotul coslujitor Cosmin Drugan, de la parohia Săcălaz, din protopopiatul Timișoara I.

13 iulie 2020

A vizitat șantierul bisericii celei noi, de la parohia Lugoj Cotu-Mic, din protopopiatul Lugoj.

14 iulie 2020

A primit pe preotul paroh Radu Alecu, de la parohia Sănandrei, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul paroh Daniel Iancu, de la parohia Nădrag, din protopopiatul Făget.

15 iulie 2020

A primit pe preotul paroh Dacian David, de la parohia Răchita, din protopopiatul Făget;

A primit pe preotul Cristian Păiș, protopopul Oficiului protopopesec Timișoara II, dimpreună cu secretarul protopopiatului, preotul Voinea Ijeconi;

A primit pe preotul Ioan Cerbu, protopopul Oficiului protopopesec Lugoj;

A primit pe protosinghelul Matei Buliga, starețul mănăstirii cu hramul "Sf. Cuv. Paraschieva", din localitatea Dobrești.

16 iulie 2020

A primit pe domna conf. univ. dr. Loredana Pungă, decanul Facultății de Litere, Istorie și Teologie, din cadrul Universității de Vest din Timișoara, dimpreună cu preotul conf. univ. dr. Constantin Jinga, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe domnul Daniel Matei, pastor și fondator Biserica "Agape", Timișoara;

A primit pe domnul Petre Sichim, din Timișoara;

A primit pe domnul Măriuța Teodor, dimpreună cu soția Bora Măriuța, din Timișoara;

A primit pe tânărul Eduard Grigore Mestecănean, absolvent al Facultății de Teologie din Timișoara;

A primit pe doamna Alina Mihalache, din Timișoara.

20 iulie 2020

A oficiat Sfânta Liturghie la mănăstirea "Izvorul Miron" – Românești, din protopopiatul Făget.

21 iulie – 22 iulie 2020

A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod, desfășurată la Palatul Patriarhiei din București.

A consemnat preot MARIUS SFERCOCI
Inspector eparhial